KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

PL ISSN 0514-0188

2025
MAREC/
MARZEC

Č. 3 (800)/roč. 67
Cena 6,00 zł (8% VAT)

FAŠIANGY-OSTATKI 2025

eprasa.pl c0fbb5bf1f

V MARCOVOM ČÍSLE NÁJDETE:

4 Veľký pôst na Orave

5 Kacvín – kolíska mojej rodiny

Rozália Bednárová nikdy nezabudla na svoju domovinu a mala rada návraty do rodnej obce Kacvína. Vo svojich spomienkach sa vracia do rokov mladosti, odchodu na Slovensko, práce s deťmi v materskej škôlke, do svojho súkromia a záľub. Zároveň sa vždy živo zaujímala aj o osudy slovenskej menšiny v rodisku.

6 Tradičná výšivka v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch

V rámci dielní spojených s ľudovou kultúrou a tradičnými remeslami sa deti i mládežníci mali možnosť oboznámiť s tradičnou výšivkou na vyšnolapšanskom kroji. Zachovávanie dedičstva materiálnej kultúry je dôležitým prvkom odovzdávania ho mladším generáciám. Pritom si účastníci aj v praxi vyskúšali ako sa vyšíva, čo sa im aj páčilo. Projekt je realizovaný s podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

7 Tvorivé dielne v Slovenskom dome v Kacvíne

8-9 Unikátny chrám v Orávke

Kostol svätého Jána Krstiteľa patrí medzi významné pamiatky hornej Oravy a je navštevovaný veľkým počtom turistov z mnohých krajín sveta. Podarilo sa v ňom zachovať pôvodný ráz malieb, sôch a výzdoby. V pôstnom období sú zaujímavé unikátne pôstne plátna, ktorými sa zakrývajú oltáre a sochy. Viac informácií nájdete v našom článku.

10 Horčičné zrnko

11 Krátko z Oravy a Spiša

12-15 Pripomenieme si v roku 2025 III.

16-21 Fašiangy-Ostatki sa vrátili do Krempách

Počas predposledného februárového víkendu sme si v Krempachoch užili, tak ako sa na fašiangové obdobie patrí, množstvo zábavy, spevu, hudby, veselých výstupov i chutného jedla. V priebehu dvoch dní sa na scéne miestneho kultúrneho domu vystriedalo takmer dvesto interpretov z Nedece, Novej Belej, Jurgova, Vyšných Láps, Čiernej Hory, Durštína, Podvlku, Pekelníka a samozrejme z domácich Krempách. Nechýbali ani hostia zo Slovenska, ktorí nám priniesli skvelú liptovskú fašiangovú zábavu.

22-23 Ostatki-Fašiangy 2025 – hodnotenie poroty

24-25 Z diania na Slovensku

26-27 Poviedka na voľnú chvíľu

28 Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

29 Zápisník včelára – marec

Na obálke: Záber z Fašiangov-Ostatkov 2025 z Krempách – sólová speváčka Blanka Zubrzycka z Nedece. Foto: M. Majeriková-Molitoris. Grafická úprava: E. Koziołová.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Osemsto dôvodov na radosť!

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Milí naši čitatelia, práve v rukách držíte už osemsté číslo nášho krajanského časopisu Život. Čítate tak jeden z najdlhšie nepretržite vychádzajúcich časopisov zahraničných Slovákov a zároveň aj jeden z najdlhšie nepretržite vychádzajúcich mesačníkov v Poľsku. Skutočnosť, že už osemstokrát putoval do tisícok krajanských domácností na celom svete svedčí o tom, že zápas o slovenské slovo v Poľsku nebol zbytočný a rozhodnutie o jeho vydávaní bolo správne.

Na začiatku bolo nadšenie a odhodlanie

Osemsto čísel je míľnik, ktorý by nebol možný bez vás, našich verných čitateľov, spolupracovníkov a všetkých, ktorí stie s nami takmer sedemdesiat rokov kráčali touto cestou. Keď naši krajanskí činitelia pred desiatkami rokov začínali, možno si ani nevedeli predstaviť, že raz budeme oslavovať osemsté číslo slovenského časopisu, ktorý má dnes štyridsaťštyri plnofarebných strán. Prvé stránky Života boli skromné, ale plné nadšenia, odhodlania a plánov, ktoré umožnili prekonať akékoľvek prekážky. Postupne pribúdali strany, farebnosť, témy i nápady a časopis putoval pravidelne každý mesiac do krajanských domácností, aby sa v nich stal nielen zdrojom informácií, ale aj platformou pre zdokonaľovanie jazyka, kultúry, spoločenských tém, vytvárania hodnotového systému, budovania slovenskej komunity, možnosti sebeprezentácie, inšpirácie a udržiavania slovenského národného povedomia.

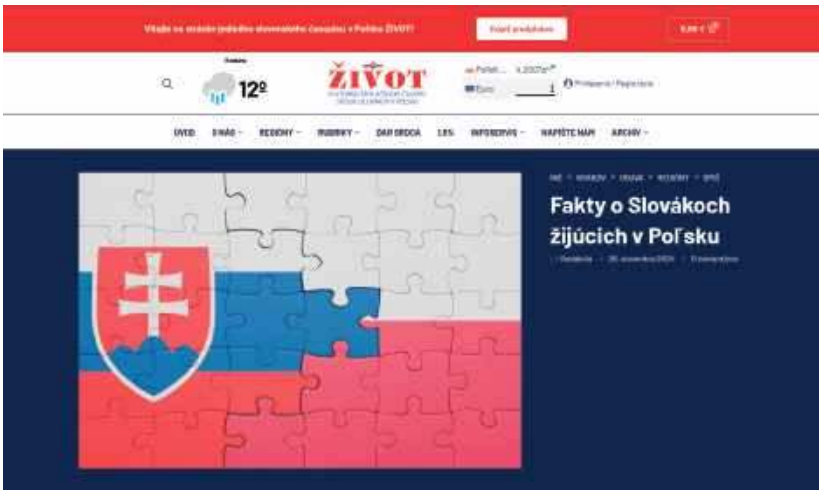

Osemsto čísel – to nie je len počet vydaní

Je to osemsto dôvodov na radosť a osemsto dôvodov byť hrdý! Každé číslo má totiž svoju jedinečnú hodnotu, je plné zaujímavých rozhovorov, aktuálnych udalostí a trendov, inšpirácií z domova i zo sveta, čriepkov z histórie, zábavných i poučných stránok, krajanských tém, radostí i strastí, ktoré dokumentujú našu históriu, prítomnosť a kreujú aj cestu do budúcnosti. A vy, naši čitatelia, ste toho samozrejmou súčasťou, ste tými, ktorí nás formujú a motivujú, aby sme sa neustále zlepšovali a každý mesiac vám prinášali zaujímavé čítanie.

Spoločne napredujeme

Vďaka patrí samozrejme aj všetkým doterajším šéfredaktorom, redaktorom, grafikom, editorom i členom Ústredného výboru Spolku Slovákov v Poľsku, ktorí nás plne podporujú a zabezpečujú finančný chod redakcie. Tento míľnik je oslavou všetkých, ktorí sa podieľali a podieľajú na našom raste. Spoločne sme prešli už dlhú cestu, dokázali sme prežiť rôzne spoločensko-politické zmeny i technické a mediálne výzvy. Momentálne stojíme pred ďalšími, no máme stále to nadšenie, odhodlanie i plány, ktoré mali krajania na začiatku.

S osemstým číslom si môžete Život predplatiť a čítať aj na internete

Súčasná doba priniesla do mediálneho sveta aj nový fenomén, ktorým je internet a preto sme sa rozhodli, že pri tomto historickom momente, akým je osemsté číslo Života, rozšírime naše portfólio a pripravíme internetovú stránku nášho časopisu. Podarilo sa nám to aj vďaka finančnej podpore Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Odteraz si teda budete môcť čítať váš obľúbený časopis aj v elektronickej podobe.

Ak sa rozhodnete pre túto alternatívu budete mať okamžitý prístup k najnovším vydaniam jednak v elektronickej forme a jednak vo forme zaujímavého knižného e-booku. Je na vás, aký spôsob máte v obľube. Zároveň budete môcť Život čítať kdekoľvek, kedykoľvek a na akomkoľvek zariadení – počítači, mobile či tablete. Ak vám časopis prichádza poštou, dokáže tým znížiť náklady, keďže poštovné neplatíte. Po zaplatení predplatného budete mať prístup aj k starším článkom a budete môcť využívať rôzne interaktívne a multimediálne prvky. Samozrejme si môžete prispôsobiť obsah podľa vašich predstáv, čítať, čo vás najviac zaujíma a vyhľadávať relevantné údaje.

Okrem tradičných článkov z časopisu nájdete na našej stránke aj bezplatné informácie o našich podujatiach, pozvánky na ne, či iné krátke zaujímavé správy. Kliknite na www.zivot.pl, pozrite si, čo sme pre vás pripravili a odporúčajte našu stránku i predplatné vašim známym.

Ďakujeme, že ste s nami!

Osemsto čísel Života, to nie je len osemsto vydaní. Je to množstvo spoločne prežitých chvíľ a priateľstiev, zachytených našimi perami a objektívmi. Je to niečo, čo nás spája a vytvára z nás jedinečnú komunitu Slovákov v Poľsku a našich priateľov. Ďakujeme, že ste s nami a veríme, že nám ostanete verní i naďalej. S vašou podporu a našim odhodlaním môžeme toho dokázať veľa. Nech teda žije Život ešte dlhým životom! ■

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Veľký pôst na Orave

autor | Grażyna Falatová

V marci sa začal v katolíckej cirkvi Veľký pôst, ktorý trvá štyridsať dní a jeho prvým dňom je Popolcová streda. V tento deň väčšina krajanov na Orave dodržuje prísny pôst. Podľa katolíckych obradov, Popolcová streda je dňom, keď sa na znak pokánia posypáva hlavy veriacich popolom. Táto tradícia je znakom kajúcnosti a kňaz počas toho obradu hovorí *„Prach si a na prach sa obrátiš"*. Cieľom tohto obradu je pripomenúť ľuďom, že život je krehký. V katolíckej cirkvi veľkopôstné obdobie ponúka priestor na premenu a pokánie a je možné to dosiahnuť pôstom, almužnou a najmä modlitbou. Ako ho vnímajú krajania na Orave sme sa dozvedeli z rozhovorov s niektorými z nich.

Zaujímavé je, že napríklad vo veľkopôstnom období v dávnych dobách sa v domácnostiach zvyklo vypaľovať panvice na ohni. Tradovalo sa, že takýmto spôsobom sa v nich nebude nachádzať ani kvapka tuku. Práve v pôstnom období ľudia nemastili jedlo žiadnym tukom. Stávalo sa, že na mastenie občas používali ľanový olej. Zároveň každá nedeľa pripadajúca na pôstne obdobie mala iný názov. Prvá nedeľa sa volala *prvá*, druhá bola *suchá*, tretej sa vravelo *hluchá*, štvrtej *biela,* piatu volali čierna a posledná bola *kvetná.*

Súčasná doba priniesla so sebou viaceré zmeny. Teraz ľudia vnímajú veľkopôstne obdobie inakšie, než naši predkovia. Hlavne v tom, že napríklad už tak prísne nedodržiavajú pôst. Veľký pôst je pre krajanov z Oravy obdobím zamyslenia sa nad sebou a nad svojím správaním sa. Jedná sa nielen o správanie sa voči sebe, ale aj o správanie sa voči ostatným. Je to obdobie reflexie a obdobie dávania si rôznorodých záväzkov. Ľudia sa snažia v tomto čase taktiež odpúšťať si vzájomne krivdy, aby medzi nimi vládlo vzájomné pochopenie. Ide o to, aby ľudia boli voči sebe ústretovejší a vedeli sa navzájom podporiť v rôznorodých úsiliach. Vo všeobecnosti sa v tomto čase ľudia snažia byť lepšími.

Krajanky z Veľkej Lipnice Joanna a Alžbeta Michalakové vnímajú obdobie Veľkého pôstu ako obdobie, ktoré má za úlohu pripraviť ľudí na veľkonočné sviatky. Ide skôr o duchovnú a vnútornú prípravu, aby sme blížiace sviatky prežili radostnejšie. Krajanka Joanna poznamenáva, že voľakedy ľudia dodržiavali prísny pôst každú stredu, piatok a sobotu. Nejedli vtedy mäsité výrobky ani tučné jedlá. Nepili sa alkoholické nápoje. Nerobili sa žiadne oslavy, svadby a veselice. Tie bolo možné usporiadať až po veľkonočných sviatkoch.

Krajanka Alžbeta hovorí, že v dnešnej dobe ľudia k obdobiu Veľkého pôstu pristupujú inak, než v minulosti. Zriedka kedy ho ľudia dodržiavajú tak prísne ako voľakedy. V súčasnosti najmä ľudia starší zachovávajú staré tradície. Dávajú si rôzne predsavzatia, napríklad nekonzumujú sladkosti alebo ich obmedzujú, nefajčia, alebo dokonca nepijú žiadnu kávu. Jednotlivci si dávajú záväzky, s ktorými sa chcú popasovať. Občas sa ľudia snažia aj o to, aby sa menej hádali alebo, aby menej používali vulgárne slová. Účelom týchto záväzkov je, aby človek prežil veľkonočné sviatky duchovne posilnený. Ak sa ľuďom darí, dodržiavať svoje predsavzatia, v konečnom dôsledku sa ľudia lepšie cítia, sú radostnejší a majú dobrú náladu. Sú so sebou spokojní a majú pocit, že prežitie týchto sviatkov bude o to výnimočnejšie.

Krajanka Augustína Laciaková z Podsrnia zas vníma obdobie Veľkého pôstu ako čas na zamyslenie a obrátenie pozornosti na náboženské veci ako sú modlitba a pobožnosti.

Hovorí, že toto obdobie je pre človeka veľkým prínosom a je veľmi potrebné. Človek sa v tomto čase snaží navštevovať častejšie chrám a zúčastňovať sa na bohoslužbách. Ona sama dodržiava prísny pôst v každý piatok a na Popolcovú stredu. Nedáva si vo veľkopôstnom období žiadne predsavzatia, preto lebo sa často stáva, že sa ich nepodarí dodržať. Toto obdobie je preto dôležité, lebo ľudia by sa mali v tomto čase obzvlášť snažiť nachádzať milosrdenstvo a dobrú vôľu vo svojom správaní sa voči blížnym. V rodinách, aby neboli hádky, ale aby mali pre seba pochopenie. Je to rovnako aj čas rozjímania a rozhovorov s druhým človekom.

Krajanka Mária Pawlaková z Hornej Zubrice vníma veľkopôstné obdobie ako veľmi potrebné a to nielen pre veriacich, ale aj pre neveriacich. Preto, lebo ide tu nielen o duchovnú stránku, ale aj telesnú v oblasti zdravia. Pre veriacich je veľkopôstné obdobie spojené s umučením Krista a spásou celého ľudstva. Kristus obetoval svoj život pre všetkých ľudí. Pokiaľ postíme môžeme tento pôst aj venovať za niekoho, alebo aj za určitú konkrétnu situáciu, či na nejaký úmysel. Okrem toho sa pôst odporúča pre naše zdravie. Viacerí ľudia sa v tomto období vzdávajú sladkostí, kávy, ako aj rôzneho druhu neduhov, čo prináša veľmi pozitívny efekt pre ich zdravie. Tu na Orave väčšina ľudí žije v úzkom spojení s náboženskými tradíciami. Každý piatok napríklad pred svätou omšou sa koná krížová cesta, na ktorej sa zúčastňuje veľa ľudí. Najviac slávnostné sú ale obrady Veľkého týždňa, počnúc od Kvetnej nedele až do Veľkonočného pondelka. Kostoly sa naplnia veriacimi. Po dlhom období smútku, odriekania a odopierania prichádza radosť, ktorá je veľmi potrebná každému človeku. Symbolom tej radosti je vzkriesený Kristus. A to vnáša do jej života veľkú radosť. ■

Kacvín – kolíska mojej rodiny

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Daniela Radecká

Návraty do rodiska sú v každom okamihu života človeka potrebné, lebo tam pramení žriedlo začiatku púte. Práve v Kacvíne v rodine Bonkovej sa 27. augusta 1939 začali písať osudy krajanky Rozálie Bednárovej. Od útleho detstva spoznávala zákutia svojho rodiska, pozorovala obklopujúcu prírodu, učila sa práci na roli, ale i spoločenskému životu v obci. Ako podotýka, jej rodisko je vzácne a dalo jej do vienka bohaté kultúrne dedičstvo, slovenské povedomie a vieru. Takto vyzbrojená odišla z domu za vzdelaním. Zdalo sa, že neďaleko, lebo len za hranicu, kde využila svoju znalosť slovenčiny, ktorá jej bola i je vzácna, ale za domovinou sa jej cnelo.

Rozália Bednárová nikdy nezabudla na svoju domovinu a mala ráda návraty do rodnej obce Kacvína. Tam stretávala nielen príbuzných, ale i čerpala sily do života. Vo svojich memoároch vyzdvihuje rodisko: – *Hej! Dedinka moja KACVIN – Ťa volajú. Dal nám ju Pán Boh – tu ľudia bývajú. Slovenskú reč, krásnu, ľubozvučnú používajú. Najkrajšie pesničky, čo ovlážia dušu spievajú. Naša obec Kacvín, leží pod Tatrami, ó, vďaka Ti Bože, za úrodné lány, zurčiace potôčky, úbočia, doliny, kde sme s mojou mamkou na seno chodili. Bola to drina, práca do úmoru, no bol čas, sadnúť si na lavičku zaspievať pesničku k večeru.*

Zdôrazňuje tiež, že slovenské povedomie odnesené z domu ju sprevádza po celý čas a vyzýva rodákov k tomu, aby: – *Keď sa Slovák cítiš, miluješ Slovensko, hrdo sa k nemu hlás, vztyč hlavu vysoko. Nenájdeš na svete viac takú krajinu, iba jednu našu krásnu domovinu. Rada píšem básne a pritom sa cítim krásne. Zo srdca si prajem, aby sa Slováci v Kacvíne pri práci spájali a dedičstvo otcov – slovenskú reč zachovávali.*

Z jej slov vyplýva hrdosť na rodisko a jeho bohatstvo. Zdôrazňuje, že je to dar, ktorý nie je daný každému a preto si ho treba vážiť. Rozália sa rada vracia mysľou do rokov mladosti, ktoré neboli ľahké ba ani bezstarostné, ale zanechali v nej svoju krásu. Po odchode z Kacvína sa vydala na cestu za vzdelaním. Napokon sa usadila vo Svite, kde bola učiteľkou v materskej škôlke. Celým srdcom sa venovala deťom. S úsmevom na tvári zdôrazňuje, že keby jej prišlo opäť voliť povolanie druhykrát by sa stala učiteľkou v materskej škôlke. Má v sebe umelecký cit a z toho vznikli aj jej záľuby v tvorivých prácach. Ma ráda ručné práce. Vyplietala z papiera rozličné pekné veci. Niektoré návody prezradila aj vedúcej Slovenského domu v Kacvíne a potom to využívali deti počas tvorivých dielní a taktiež vypletali z papiera. Keď už bola v dôchodku zostavila knihu *Nahliadnutie do duše*, kde zoradila svoje básne a texty vzniknuté pri rozličných životných príležitostiach a rodinných výročiach. V súkromí sa vydala a mala deti, ktorým venovala veľa pozornosti. V súčasnosti sa teší vnúčatám a pravnučatám. V dôchodku sa venuje aj písaniu básni, niektoré sme aj publikovali v našom časopise. Súčasne sa zúčastňuje prednesov poézie a prózy na rozličných súťažiach. Za svoj najväčší úspech pokladá 2. miesto na celoslovenskej súťaži v prednese slovenskej poézie a prózy v Bratilsave. Jej veľkou záľubou je aj spev.

Rozália Bednárová

Nikdy jej neboli ľahostajné osudy slovenskej menšiny v Poľsku. Dianie sleduje prostredníctvom časopisu Život. Zakaždým, keď otvára nové číslo časopisu najskôr hľadá informácie z rodiska. Viackrát podporila fungovanie Miestnej skupiny Spolku v Kacvíne. Je v spojení s pani predsedníčkou a teší sa z každej informácie od nej. V roku 2018 venovala do Slovenského domu v Kacvíne vyšívaný obraz Panny Márie, ktorý vyhotovil jej manžel. Vlani oslávila 85. narodeniny, ku ktorým jej bola gratulovať aj predsedníčka MS SSP v Kacvíne Daniela Radecká a súčasne aj odovzdala pozdrav od krajanov. Rozália je vďačná, že sú ľudia, ktorí pestujú dedičstvo otcov a zveľaďujú slovenské slovo v jej rodisku.

Praje všetkým čitateľom, aby si pamätali na svoje rodisko, svoj pôvod, lebo v tom je žitia sila. ■

Tradičná výšivka v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Dorota Moś

V Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch pokračoval projekt Živá ľudová kultúra, ktorého zámerom je tradovanie miestnej ľudovej kultúry a odovzdanie jej dedičstva mladším generáciám. Na nedávno uskutočnených dielňach na rad prišla výšivka na ľudovom kroji.

Účastníci projektu sa už venovali ľudovej hudbe a jej špecifikám. Neskôr sa ponorili do tajov ľudového spevu. Pri tejto príležitosti si nacvičili aj niektoré ľudové piesne. Všetky aktivity sa udiali pod dohľadom odborných školiteľov.

V súčasnosti sa zasa zaoberali ďalším remeslom z oblasti ľudovej kultúry, ktorým je výšivka. V minulosti takmer každá žena bola vedená k tomu, aby vedela vyšívať, pretože ľudový odev bol prirodzeným v našich obciach. Každodenné oblečenie nebolo zdobené výšivkou, ale sviatočné už áno. Záležalo na šikovnosti gazdinky ako vedela pekne vyzdobiť oblečenie práve prostredníctvom vyšívania. V úvode tvorivých dielní najskôr boli účastníci oboznámení s druhmi stehov na miestnom kroji, farbách i druhu niti, ktoré sa používali. Každý zúčastnený dostal kúsok látky, v tom prípade zeleného súkna, z ktorého sa šijú mužské vesty k miestnemu kroju, ihlu a nite. Najskôr školiteľka Beata Petrašeková ukázala, aké stehy sa používajú pri výšivke a potom si to deti a mládež odskúšali. Zdôraznila tiež, že inak sa vyšíva na tenkej látke a trochu inak na hrubšej. Závisí, ktorú časť kroja ideme ozdobiť vyšívaním. Na spišskom kroji boli cifrované najmä nohavice, vesty, kožuchy a vrchné kabáty. Na začiatku sa zdalo, že je to veľmi náročné, ale postupne ako si prsty zvykli na šitie, bolo to o čosi ľahšie. Účastníci dielní poznamenali, že táto práca si žiada od vyšívajúceho veľa trpezlivosti, presnosti, umeleckého citu a času. Niektorí povedali, že by sa nehodili na krajčírov, keďže nemajú na to ani nadanie ani trpezlivosť. Pričom obdivujú tých, čo vedia tvoriť krásne výšivky.

Projekt v rámci, ktorého sa konali tvorivé dielne tradičnej výšivky bol realizovaný vďaka čiastočnej podpore poskytnutej z Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. ■

orasa.pl c0fbb5bf1f

Tvorivé dielne v Slovenskom dome v Kacvíne

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Daniela Radecká

Deti sa radi zapájajú do aktivít organizovaných v Slovenskom dome v Kacvíne. Podporuje to rozvoj ich tvorivosti a poskytuje priestor na zmysluplné trávenie voľného času. Vždy sa naučia niečo nové a získajú nové skúsenosti.

V posledných týždňoch umelecké tvorivé aktivity v Slovenskom dome v Kacvíne boli spojené s kvetinami, srdiečkami a ďalšími peknými výtvormi z rozličných materiálov. Najskôr sa pustili do tvorby srdiečok, ktoré si vlastnoručne ušili a vyzdobili goralikmi a mašličkami. Najskôr však museli vyrezať z látky tvar srdiečka a potom až ich zdobili. Jedni využili svoje schopnosti šiť a ďalší sa ešte len naučili základným stehom z čoho mali neskrývanú radosť. Pripravené časti spolu pozošívali a vnútro naplnili špeciálnou náplňou vďaka čomu sú srdiečka mäkké. Takéto si nechali buď pre seba alebo venovali na Valentína najbližším. Potom sa zasa pustili do tvorby pekných kvetín z papiera. Boli to pestrofarebné ruže, pre ktoré najskôr farbili farbičkami lupienky nakreslené na papieri. Potom ich vystrihovali a sušili. Ako sa ukázalo najlepším spôsobom pre vyschnutie bolo teplo sálajúce od radiátorov. Napokon spájali lupienky a tvarovali kvety. Výsledok bol pekný a prezentovali ho na zaslaných k článku fotografiách.

Ako uviedla vedúca Daniela Radecká, snaží sa hľadať zdroje inšpirácie pre tvorivé dielne, ktoré deti potešia a zohľadnia ich možnosti. V prvých mesiacoch kalendárneho roka je náročné plánovanie činnosti, pretože obyčajne v tomto období nevie, kedy bude mať k dispozícií prostriedky na realizáciu už skôr predložených projektov. Je pritom potrebné udržať záujem účastníkov dielní pestrou ponukou aktivít. V súlade s tým siaha po rozličné materiály a tvoria niekedy zdá sa jednoduché veci, ale príťažlivé pre deti. Stretnutia sa konajú obyčajne dvakrát do týždňa. V rámci nich sú tvorivé dielne, spievajú slovenské ľudové pesničky, hrajú nejaké spoločenské, pohybové alebo tímové hry. Občas si pripravia niečo chutné na jedenie ako ovocné šaláty, koláčiky, pizzu alebo palacinky. Deti sa radi stretávajú a popritom veselo i užitočne trávia spoločný čas. Tešia sa, že práce vyhotovené počas tvorivých dielní donesú domov a vedia nimi potešiť aj svojich rodičov. Takéto maličkosti skrášľujú bežný život nielen deťom, ale i dospelým. ■

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Unikátny chrám v Orávke

autor | Grażyna Falatová

foto | archív redakcie Život

Orávka ukrýva v sebe nejednu zaujímavú pamiatku. Medzi ne nepochybne patrí aj unikátny drevený chrám sv. Jana Krstiteľa, o ktorom sme sa porozprávali s Lucynou Borczuchovou z Jablonky. Tá sa už dlhé roky venuje sprevádzaniu turistov v ňom a zároveň sa živo zaujíma o dejiny tejto sakrálnej pamiatky, ako aj dejiny a kultúrne dedičstvo Oravy.

Farský kostol sv. Jána Krstiteľa v Orávke je jednou z najstarších zachovaných pamiatok na časti Oravy, ktorá je v súčasnosti v Poľsku. Vznik chrámu je datovaný na rok 1656, pričom iniciátorom výstavby bol farár Ján Sčechovič s podporou ostrihomského arcibiskupa Juraja Lippaya a cisára Ferdinanda III. Habsburského. Začiatky stavby sa písali v rokoch protireformácie, a tá mala byť aj jeho hlavným poslaním.

Najväčším lákadlom pre turistov sú nádherné maľby v interiéri kostola a vybavenie pochádzajúce z prelomu 17. a 18. storočia, ktorých autorov, ani darcov dnes nepoznáme. Absolútnym skvostom je socha Zarmúteného Krista, pochádzajúca zo Sliezska, ktorej vznik je datovaný na prelom 15. a 16. storočia. Socha obsahuje ľudské vlasy, plášť a tŕňovú korunu. Vznikla v čase, keď sa umelci snažili obzvlášť ovplyvňovať emócie pozorujúcich. Krásu chrámu sa darí zachovávať aj vďaka obnove pamiatok, ktorá sa začala práve od obnovy spomínanej sochy. Bolo to možné vďaka podpore získanej z fondu na obnovu pamiatok v Malopoľsku, ako aj donácií od turistov početne prichádzajúcich do Orávky.

Druhou zaujímavosťou je organ z roku 1670. Podľa získaných informácií je jedným z najstarších v podtatranskom regióne. Tento organ sa dodnes používa počas svätých omší a rozličných pobožností. Je v dobrom stave a konajú sa tu aj skvelé organové koncerty.

Tretím unikátom sú pôstne plátna. Najstaršie zachované pochádza z roku 1676. Turisti si ich môžu pozrieť v období veľkého pôstu. Je to rarita a oplatí sa ju vidieť.

Dlhoročná sprievodkyňa a propagátorka kultúrneho dedičstva Oravy Lucyna Borczuch

Chrám v Orávke bol jedným prvých rímskokatolíckych farských kostolov na hornej Orave, do ktorého boli najmä spočiatku posielaní kňazi za účelom rekatolizácie. V 19. storočí boli niektorí z nich sudcami v Oravskej župe a kanonikmi i vicearchidiakonmi v Spišskej diecéze. Niektorí z nich sú pochovaní v chráme alebo na priľahlom cintoríne. V presbytériu kostola boli pochovaní o.i. Jan Sčechovič, Vojtech Borovič či Stanislav Podsklanský. Pri kostole zas našiel miesto posledného odpočinku slovenský kňaz Pavol Vitko, ktorý je autorom rukopisu Flora Arvensis.

Táto pamätihodnosť je zaraďovaná do rôznorodých turistických projektov, ktoré sa týkajú Oravy alebo sú tematicky príbuzné, napríklad drevenou architektúrou. Kostol v Orávke sa podieľal aj na medzinárodných projektoch, o.i. aj v spolupráci so Slovenskom. Zaujímavosťou je napríklad

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Pôstne plátno

tiež to, že v roku 2019 skupina veteránov z Námestova zorganizovala pri chráme zraz historických áut, ktorého sa zúčastnili Slováci, Česi a Poliaci. Bol tu usporiadaný aj motocyklový zraz, ktorého sa zúčastnilo vyše 400 motocyklov.

Pani Lucyna Borczuch sa zúčastňuje tiež rôznych konferencií a na druhej strane pri rôznych príležitostiach tu prichádzajú oficiálne zahraničné delegácie, uctiť si osobnosti spojené s chrámom.

V súčasnosti má kostol štatút historickej pamiatky. Príslušný akt prezident podpísal dňa 8. apríla 2021, pričom v novembri sa uskutočnilo slávnostné odhalenie tabule. Udelenie tohto štatútu bolo pre Lucynu Borczuch najťažšou a najuspokojivejšou iniciatívou. Ako dobrovoľník spoločne so Združením priateľov Oravy pripravila žiadosť ministrovi kultúry a národného dedičstva. Udelenie tohto štatútu malo za následok popularizáciu tohto cenného objektu, čo sa premieta aj do návštevnosti a rozpoznávania regiónu.

Turistické sezóny sa začali v roku 2011 v spolupráci s Malopoľskou turistickou organizáciou v Krakove a farnosťou v Orávke. Kostol bol zaradený do cyklického programu Otvorený chodník drevenej architektúry v Malopoľsku. Vďaka tomu je možné niekoľko mesiacov v roku vo vybrané dni v týždni navštíviť kostol bez predchádzajúcej rezervácie.

Socha zarmúteného Krista

Organ zo 17. storočia

Z hľadiska návštevnosti najlepším rokom bol rok 2019, kedy pamiatku navštívilo takmer 9 tisíc ľudí. Každý rok najmenej 60 % tvoria turisti zo zahraničia. Väčšina turistov pochádza zo Spojených štátov. Maďarsko tvorí taktiež veľkú skupinu návštevníkov, približne 30%. Do Orávky prichádzajú aj Slováci, pričom väčšinou sú to ľudia so záujmom o históriu alebo umenie.

Turistov sprevádza už spomínaná regionalistka a propagátorka kultúrneho dedičstva Oravy Lucyna Borczuch, ktorá sa sprievodcovstvu venuje od roku 2006, kedy nastúpila do Oravského etnografického parku a od roku 2011 pracuje v kostole v Orávke. Medzi jej záujmy patria materiály týkajúce sa histórie a vybavenia toho kostola, vrátane málo známej témy pôstnych závesov. S Orávkou súvisí aj jej ďalšia vášeň – farbiareň Jána Kleina, oravské plátenníctvo a farbiarstvo. Spolu so Združením rozvoja Oravy uskutočnili dve série prednášok a workshopov o potlači látok.

Zaoberá sa tiež problematikou kuriérov počas 2. svetovej vojny, najmä na gorczańsko-oravskom úseku s krycím menom „Škola“, ktorej kuriéri prechádzali aj cez Orávku.

Unikátne vnútro chrámu v Orávke

V súvislosti s touto témou sa podieľala na niekoľkých piknikoch, odhalení obeliskov v Orávke a Jablonke i napísaní publikácie.

V poslednom čase sa venuje židovskému cintorínu v Podvlku a spomienke na Židov, ktorí kedysi žili na hornej Orave. Od apríla 2023 iniciuje a ako dobrovoľník sa podieľa na akciách kosenia a čistenia cintorína. Spoločne s nadáciou Ľudia, nie čísla z Nového Sączu opravili plot a bránu a plánujú postaviť pamätník na pamiatku obetí holokaustu.

Región propaguje aj prostredníctvom poľných hier tzv. questov. Ako dobrovoľníčka je spoluautorkou troch a supervízorom dvoch takýchto questov po Orave, kde ich je celkovo 7.

V roku 2023 bola ocenená Nadáciou Polcul za aktivity v oblasti popularizácie a ochrany dedičstva Oravy a v roku 2024 ju Gmina Jablonka nominovala na ocenenie Babohorský vavrín, ktorý si osobne prevzala 14. decembra.

Pani Lucyne Borczuch gratulujeme a držíme jej palce v ďalších aktivitách v propagácii kultúrneho dedičstva Oravy, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou aj nášho slovenského kultúrne dedičstva. ■

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Horčičné zrnko

Pripravil:
Mons. prof. ThDr. Ján Duda, PhD.

JEŽIŠOVE PONAUČENIA

2.3.2025 – 8. nedeľa v cezročnom období

Súradnice bohoslužby slova: Sir 27,5-8; Žalm 92; 1 Kor 15,54-58; Lk 6,39-45. **Uvedenie do témy evanjelia**: V evanjeliu sa nachádza viacero tém užitočných pre život, ktoré nám dáva Ježiš. Napríklad, je užitočné nechať sa viesť životom niekým, kto má v živote jasno (ak slepý vedie slepého, padnú do jamy); treba sa celý život učiť (žiak nie je nad učiteľa); treba naprávať najprv seba (brvno vo vlastnom oku nevidíš); dobrý človek sa pozná podľa dobrých skutkov a zlý podľa zlých skutkov (strom poznať po ovocí).

Duchovné povzbudenie: Skúsme si jedno Ježišovo odporúčanie vybrať a realizovať.

POPOLCOVÁ STREDA 5.3.2025

Súradnice bohoslužby slova: Joel 2,12-18; Žalm 51; 2 Kor 5,20-6,2; Mt 6,1-6. 16-18. **Uvedenie do témy evanjelia**: Je to program kresťana na pôstne obdobie prípravy na veľkonočné sviatky: pôst, modlitba, almužna. Pôst znamená, že si dávame do poriadku „seba samého“, modlitba znamená, že si dávame do poriadku svoj vzťah k Bohu a almužna, že si dávame do poriadku vzťah k iným ľuďom.

Duchovné povzbudenie: Je to výzva, priatelia. Zoberme ju vážne.

POKÚŠANIE JEŽIŠA NA PÚŠTI

9.3.2025 – Prvá pôstna nedeľa

Súradnice bohoslužby slova: Dt 26,4-10; Žalm 91; Rim 10,8-13; Lk 4,1-13. **Uvedenie do témy evanjelia**: Pokušenie smeruje na tri zraniteľné miesta človeka: pokušenie „preceňovať“ vlastnú hodnotu (=byť slávnym, oceňovaným, významným, váženým); všimnite si, že je to opak pôstu, ktorým človek hľadá tu správnu hodnotu seba samého. (2) pokušenie chleba/bohatstva a dostatku. Toto pokušenie smeruje k manipulácii človeka prostredníctvom vlastnenia bohatstva a peňazí. Toto je opakom almužny, kedy sa delíme so svojim majetkom. Napokon klaňanie sa čomukoľvek len nie Bohu. Toto pokušenie sa „lieči“ modlitbou a vzťahom k Bohu.

Duchovné povzbudenie: Je to výzva, priatelia. Berme vážne „lieky“ proti pokušeniu.

POTREBUJEME ZÁŽITOK NEBA

16.3.2025 – Druhá pôstna nedeľa

Súradnice bohoslužby slova: Gn 15,5-12. 17-18; Žalm 27; Flp 3,17-4,1; Lk 9,28-36. **Uvedenie do témy evanjelia**: Ježišovo premenenie na hore Tábor sa číta na druhú pôstnu nedeľu, ako aj na sviatok premenenia Pána (6.8.) Na druhú pôstnu nedeľu sa číta v kontexte Ježišovho kríža čiže Veľkého piatku. Človek potrebuje mať „zážitok“ prítomnosti Boha ako stojí pri nás, ako konsoliduje naše vnútro, lebo aj my máme svoje kríže a „veľké piatky“ utrpenia. Aby sme nepadali do zúfalstva.

Duchovné povzbudenie: Čítajme nedeľné evanjeliá, nech konsolidujú naše vnútro.

BUĎ TVOJA VÔĽA, BOŽE

Streda 19.3.2025- Svätého Jozefa, slávnosť

Súradnice bohoslužby slova: 2 Sam 7,4-5.12-14. 16; Ž 89; Rim 4,13.16-18. 22; Mt 16, 18-21.24. **Uvedenie do témy evanjelia**: To, čo si zažil Jozef s Bohom, je neskutočné: stále mu Boh menil jeho plány. A Jozef vždy poslúchol, ani nešomral. Obdivuhodný človek. Čo keby nám Boh takto menil naše plány?

Duchovné povzbudenie: Nech je nám Jozef príkladom.

POTREBUJEME ZÁSTANCU

23.3.2025 – Tretia pôstna nedeľa

Súradnice bohoslužby slova: Ex 3,1-8. 13-15; Žalm 103; 1 Kor 10,1-6. 10-12; Lk 13,1-9. **Uvedenie do témy evanjelia**: Vinohradník sa zastal figovníka, ktorý dal pán vinice odstrániť, lebo neprinášal ovocie. Aj nám dobre padne, ak sa nás niekto zastane, pomôže, lebo už nás chcú postaviť „na vedľajšiu koľaj“: cítime sa na ťarchu Bohu i ľuďom. Ako dobre, ak sa za nás niekto prihovorí a zastane. Vinohradník nápadne pripomína Ježiša.

Duchovné povzbudenie: Ak môžeme, napodobňujme „vinohradníka“, ak nevládzeme, prosme Ježiša, aby sa nás zastal.

TAJOMSTVO VTELENIA

Utorok 25.3.2025- Zvestovanie Pána

Súradnice bohoslužby slova: Iz 7,10-14; 8,10; Ž 40. Hebr 10,4-10; Lk 1,26-38. **Uvedenie do témy evanjelia**: Tu začína život Ježiša, pravého človeka a pravého Boha, pod srdcom jeho matky Márie. Do Vianoc je 9 mesiacov. To je „nový začiatok“, lebo sám Boh vstupuje do ľudských dejín.

Duchovné povzbudenie: V našich ľudských dejinách musíme s Bohom počítať, nie to ignorovať.

MÁRNOTRATNY SYN

30.3.2025 – Štvrtá pôstna nedeľa

Súradnice bohoslužby slova: Joz 5,9. 10-12; Žalm 34; 2 Kor 5,17-21; Lk 15,1-3. 11-32. **Uvedenie do témy evanjelia**: Je veľkým tajomstvom, prečo sa človek poučí až vtedy, keď sa ocitne na samom dne. Prečo na to nepríde skôr? Ale človek je už raz taký, povedal by som, nepoučiteľný. Na druhej strane, je tiež veľkým tajomstvom, prečo Boh tak veľmi miluje človeka, ktorého obrazom je milujúci otec v dnešnom evanjeliu. Či mu človek za to stojí? Pochopíme, čo znamená, že „Boh tak miloval svet, že neušetril vlastného Syna...“

Duchovné povzbudenie: Aj keď padneme aj na dno, musíme vstať a vrátiť sa. ■

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Súťaž „Mládež predchádza požiarom“

Dňa 24. februára sa v budove Oravského kultúrneho centra v Jablonke konala prvá etapa vedomostného turnaja s názvom *Mládež predchádza požiarom*. Boli tri vekové skupiny. Za odmenu víťazi prvých troch umiestnení získali diplomy a vecné ceny. Ocenený bol aj najmladší účastník turnaja Bartłomiej Bem z Podvlka. Výhercovia

prvého a druhého miesta z jednotlivých skupín postúpili do okresného kola súťaže do Nového Targu. Do súťaže sa prihlásili mládežníci zo všetkých jednotiek dobrovoľných hasičských zborov z Gminy Jablonka. (gf, foto: zdroj www.jablonka.pl)

Stretnutie zlatých jubilantov v Gmine Nižné Lapše

Na začiatku tohto roka sa v Gmine Nižné Lapše konalo stretnutie jubilujúcich manželských párov, ktorí v roku 2024 oslávili 50. výročie sobáša. Slávnostné odovzdávanie medailí a gratulácií jubilantom sa konalo v Nedeci, kde si

manželské dvojice prevzali ocenenia z rúk zástupcov gminy a mali pripravené pohostenie a priestor na spoločné rozhovory. (aj, foto: www.lapszenizne.pl)

Obecné schôdze v Gmine Jablonka

V priebehu marca sa vo všetkých obciach Gminy Jablonka konali obecné schôdze, na ktorých sa rozprávalo o bežných záležitostiach v obciach, plánoch na celý kalendárny rok a investíciách. (aj)

Oprava cesty z Tribša do Čiernej Hory

V prvej polovici marca sa uskutočnila oprava cesty z Tribša smerom do Čiernej Hory, na ktorú obyvatelia obidvoch obcí čakali, pretože doterajší stav pozemnej komunikácie bol veľmi zlý. (aj)

Mladí hasiči z Čiernej Hory s úspechom

Dňa 9. marca 2025 sa konal II. okresný halový turnaj športovo-hasičský mládežníckych družstiev v Zakopanom, ktorého sa s úspechom zúčastnilo dievčenské a chlapčenské družstvo hasičov z Čiernej Hory. Chlapci obsadili pekné druhé miesto a dievčatá tretie miesto. (aj, foto: FB OSP Czarna Góra)

Návšteva v redakcii Života

Začiatkom marca nás v redakcii časopisu Život navštívila členka Ústredného výboru Spolku Slovákov v Poľsku a dlhoročná učiteľka slovenského jazyka, etnografka i členka poroty na Ostatkoch-Fašiangoch či súťaže v Prednese slovenskej poézie a prózy Františka Kolkoviča Mária Kačmarčíková. Prišla spoločne so sestrou Dankou, ktorá už dlhé roky žije v Kanade, no na svoj rodný Tribš nikdy neza-

budla. Viedli sme zaujímavý rozhovor o slovenskom živote v Poľsku i Kanade.

Dozvedeli sme sa tiež, že súrodenci Kovalčíkovci z Tribša sú dnes roztratení po celom svete a práve v marci sa im po dlhej dobe podarilo stretnúť sa, hoc pri smutnej udalosti, v Banskej Bystrici na Slovensku. (mm-m)

eprasa.pl c0fbb5

Pripomenieme si v roku 2025 III.

autor | Milica Majeriková-Molitoris

1895

1905

130. VÝROČIE založenia Muzeálnej slovenskej spoločnosti

Dňa **22. augusta 1895** začala v Martine pôsobiť Muzeálna slovenská spoločnosť, ktorej vedúcou osobnosťou bol Andrej Kmeť. Sústreďovala muzeálne exponáty týkajúce sa slovenského ľudu, ktoré vedecky spracovávala i publikovala a zároveň organizovala finančné zbierky na budovu budúceho Slovenského národného múzea. Vydávala tiež *Sborník* a neskôr *Časopis Muzeálnej slovenskej spoločnosti*, v ktorom boli uverejňované odborné články na rôzne témy výskumu slovenských dejín, prírodovedy, etnografie i iných vedeckých odborov. Viaceré, najmä etnografické články zamerané na výskum Oravy a Spiša v nich publikoval aj rodák z Pekelníka Ignác Kojda.

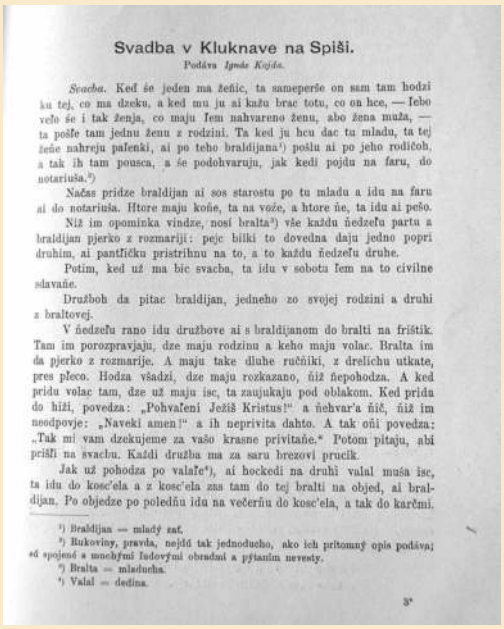

Svadba v Kluknave na Spiši.

Podáva *Ignác Kojda.*

Svacba. Keď śe jeden ma žeńic, ta sameperśe on sam tam hodzi ku tej, co ma dzeku, a keď mu ju ai kažu brac totu, co on hce, — Iebo veľo śe i tak ženja, co maju Iem nahvareno ženu, abo žena muža, — ta pośľe tam jednu ženu z rodzini. Ta keď ju hcu dac tu mladu, ta tej žeńe nahreju paťenki, ai po teho braldijana[1]) pośľu ai po jeho rodičoh, a tak ih tam pousca, a śe podohvaruju, jak kedi pojdu na faru, do notariuśa.[2])

Načas pridze braldijan ai sos starostu po tu mladu a idu na faru ai do notariuśa. Htore maju koňe, ta na vośe, a htore ňe, ta idu ai pośo.

Niž im opominka vindze, nośi bralta[3]) vśe každu ňedzeľu partu a braldijan pjerko z rozmariji: pejc bilki to dovedna daju jedno popri druhim, ai pantľičku pristrihnu na to, a to každu ňedzeľu druhe.

Potim, keď už ma bic svacba, ta idu v sobotu Iem na to civilne slavaňe.

Družboh da pitac braldijan, jednoho zo svojej rodzini a druhi z braltovej.

V ňedzeľu rano idu družbove ai s braldijanom do bralti na friśtik. Tam im porozpravjaju, dze maju rodzinu a keho maju volac. Bralta im da pjerko z rozmarije. A maju take dluhe ručńiki, z drelichu utkate, pres pleco. Hodza vśadzi, dze maju rozkazano, ňiž ňepohodza. A keď pridu volac tam, dze už maju isc, ta zaujukaju pod oblakom. Keď pridu do hiži, povedza: „Pohvaľeni Ježiš Kristus!“ a ňehvar'a ňič, ňiž im neodpovje: „Naveki amen!“ a ih neprivita dahto. A tak oňi povedza: „Tak mi vam dzekujeme za vašo krasne privitaňe.“ Potom pitaju, abi prišli na svacbu. Každi družba ma za saru brezovi prucik.

Jak už pohodza po valaňe[4]), ai hockedi na druhi valal muśa isc, ta idu do kosc'ela a z kosc'ela zas tam do tej bralti na objed, ai braldijan. Po objedze po poledňu idu na večerňu do kosc'ela, a tak do karčmi.

[1]) Braldijan = mladý zať.
[2]) Rukoviny, pravda, nejdú tak jednoducho, ako ich prítomný opis podáva; sú spojené s mnohými ľudovými obradmi a pýtaním nevesty.
[3]) Bralta = mladucha.
[4]) Valal = dedina.

3*

Príspevok I. Kojdu v *Sborníku Muzeálnej slovenskej spoločnosti*

120. VÝROČIE zvolenia Františka Skyčáka za poslanca

V roku **1905** bol vo voľbách do uhorského snemu zvolený za oravský volebný obvod Bobrov, do ktorého patrili aj oravské obce nachádzajúce sa dnes v Poľsku, jeden z mála slovenských poslancov František Skyčák, čo svedčí o silnom slovenskom národnom povedomí miestneho obyvateľstva. Tento poslanec sa výrazne angažoval v slovenskom národnom hnutí v období najtvrdšej maďarizácie, pričom bol na hornej Orave veľmi obľúbený. Patril medzi spoluzakladateľov viacerých spotrebných a úverových družstiev a založil aj prvú Ľudovú banku v Jablonke. Začiatkom novembra 1919 viedol ako námestovský hlavný slúžny delegáciu 180 goralov z plebiscitného územia Oravy, ktorí žiadali u prezidenta Masaryka zotrvanie v Československu. Po pripojení oravských obcí k Poľsku poskytoval úvery oravským kolonistom, ktorí sa vysťahovali na Slovensko, pričom sa usiloval aj o dodávanie slovenskej tlače pre Slovákov, ktorí ostali v Poľsku.

Františka Skyčáka zvolili v roku 1905 Oravci ako jedného z dvoch slovenských poslancov do Uhorského snemu

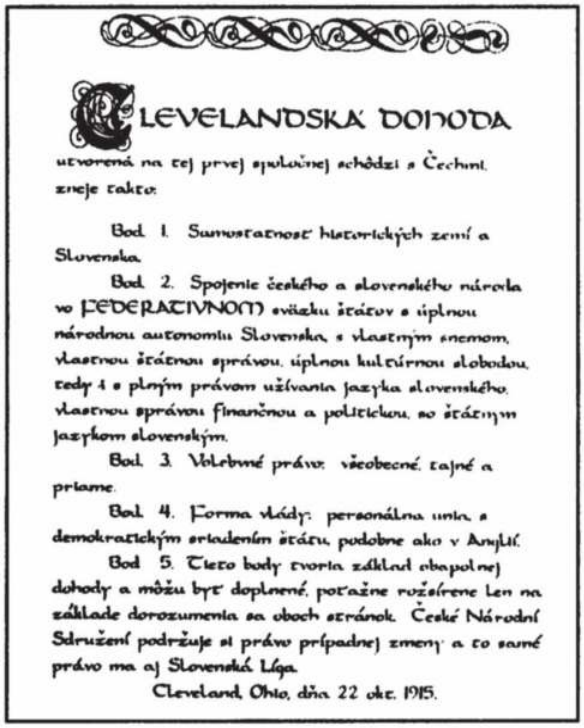

CLEVELANDSKÁ DOHODA

uzvorená na tej prvej spoločnej schôdzi s Čechmi, znieje takto:

Bod 1. Samostatnosť historických zemí a Slovenska.

Bod 2. Spojenie českého a slovenského národa vo FEDERATIVNOM zväzku štátov s úplnou národnou autonomiu Slovenska, s vlastným snemom, vlastnou štátnou správou, úplnou kultúrnou slobodou, tedy i s plným právom užívania jazyka slovenského, vlastnou správou finančnou a politickou, so štátnym jazykom slovenským.

Bod 3. Volebné právo: všeobecné, tajné a priame.

Bod 4. Forma vlády: personálna unia s demokratickým zriadením štátu, podobne ako v Anglii.

Bod 5. Tieto body tvoria základ obapolnej dohody a môžu byť doplnené, poťažne rozšírené len na základe dorozumenia sa oboch stránok. České Národní Sdružení podržuje si právo prípadnej zmeny a to samé právo ma aj Slovenská Liga.

Cleveland, Ohio, dňa 22 okt. 1915.

110. VÝROČIE Clevelandskej dohody

Prvá svetová vojna znamenala príležitosť na oslobodenie Slovákov spod uhorskej nadvlády. Uvedomovali si to aj krajania žijúci v USA, ktorí už od počiatku 20. storočia výrazne vystupovali proti národnostnému útlaku Slovákov v Uhorsku, keďže tí doma nemohli z dôvodu perzekúcií svoje názory slobodne prezentovať. Preto po vypuknutí vojny hľadali možnosti vymanenia sa, a to aj v spolupráci s českým národom. Dňa **22. októbra 1915** podpísali v americkom Clevelande zástupcovia Slovenskej ligy s predstaviteľmi Českého národného združenia tzv. Clevelandskú dohodu, kde deklarovali: *„Spojenie Českého a Slovenského národa vo federatívnom zväzku štátov, s úplnou autonómiou Slovenska, vlastným snemom, vlastnou štátnou správou, úplnou kultúrnou slobodou, – teda i s úplným užívaním jazyka slovenského, – vlastnou správou finančnou a politickou, – so štátnym jazykom slovenským.“* Clevelandská dohoda sa stala dôležitým dokumentom pre vznik samostatného Česko-Slovenska v roku 1918.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

130. VÝROČIE ničivého požiaru v Nedeci

Dňa **3. mája 1895** vypukol v Nedeci veľký požiar, ktorý sa vďaka silnému vetru a hustej drevenej zástavbe veľmi rýchlo rozšíril. Padla mu za obeť takmer celá dedina, okrem štyroch domov Za vodou. Zhorela tiež strecha kostola, poškodená bola jeho veža, baroková kaplnka i fara. Tento požiar spôsobil značné hospodárske škody i sociálne následky a Nedecu museli obyvatelia fakticky postaviť úplne odznova.

120. VÝROČIE založenia Slovenského katolíckeho Sokola

Dňa **4. júla 1905** založili slovenskí vysťahovalci z Tribša, Novej Belej, Krempách, Lapšanky, Durštína, Čiernej Hory, Nedece, Nižných Láps, Kacvína, Vyšných Láps, Fridmanu, Ždiaru a Spišskej Belej v USA národno-kresťanskú telovýchovnú organizáciu *Slovenský katolícky Sokol*. Jej hlavným správcom sa stal dvadsaťosemročný Matúš Husý z Tribša. Organizácia sa sústredila na športovú činnosť, ale aj na národné záležitosti a vydávala slovenský časopis *Katolícky Sokol*. Veľmi aktívne sa v nej angažoval aj rodák z Nedece Jozef Maťašovský, ktorý nacvičoval telovýchovné programy, ale venoval sa tiež slovenskej národnej otázke.

Zakladateľ a prvý správca *Slovenského Katolíckeho Sokola* v USA Matúš Husý z Tribša

1915

100. VÝROČIE podpísania československo-poľskej dohody

Dňa **23. apríla 1925** bola vo Varšave podpísaná dohoda medzi Československou a Poľskou republikou o otázkach právnych a finančných, upravujúca záležitosti vyplývajúce z rozhodnutia veľvyslancov zo dňa 28. júla 1920, ktorým boli pripojené obce severného Spiša a hornej Oravy k Poľsku. Riešila najmä problematiku štátneho občianstva obyvateľov bývalého plebiscitného územia, amnestie činov vykonaných počas plebiscitu, ochrany menšín, spisovej rozluky, likvidácie majetku, úpravu penzijných záväzkov samosprávnych zamestnancov, Sliezske úverové ústavy, úpravu pohľadávok a peňažných záväzkov, vydávanie depozitov a postup pri sporných prípadoch.

1925

120. VÝROČIE úmrtia pestovateľa a slovenského národovca Antona Machaja

Dňa **20. mája 1905** zomrel v Námestove učiteľ, pestovateľ, hudobník a slovenský vlastenec Anton Machaj. Narodil sa 29. septembra 1830 v **Jablonke**. Študoval na Učiteľskom ústave v Spišskej Kapitule a následne pôsobil ako učiteľ v Námestove a v Slanici. Pestoval a šľachtil ovocie, zeleninu, zaoberal sa pestovaním zemiakov zo semena a krížil pšenicu s ražou. Vypestoval dokonca osobitný druh kríženca, pričom jeho výpestky boli vystavené v starej expozícii na Oravskom zámku. Priatelil sa so slovenským básnikom P.O. Hviezdoslavom a angažoval sa v slovenských národných veciach. Bol aktívnym členom spolku Slovenských národných učiteľov a vynikajúcim hudobníkom. V Námestove založil a tridsať rokov viedol knižnicu.

110. VÝROČIE úmrtia profesora teológie a člena Matice slovenskej Jozefa Klimčáka

Dňa **28. marca 1915** zomrel v Liptovskom Michale profesor teológie i latinčiny a člen Matice slovenskej Jozef Klimčák. Narodil sa 19. februára 1830 v **Novej Belej**, kde získal aj základné vzdelanie. V štúdiu pokračoval na gymnáziu v Podolínci a následne študoval filozofiu v Rožňave a teológiu v Spišskej Kapitule. Po vysvätení za kňaza 23. augusta 1854 bol kaplánom v Lendaku, Ruskinovciach a Ľubici. V roku 1857 sa stal profesorom náboženstva a latinčiny na prvom učiteľskom ústave v Uhorsku. Od roku 1858 pôsobil ako správca farnosti v Spišskej Sobote a o rok neskôr ako katechét v Levoči a profesor latinčiny v kňazskom seminári. V roku 1860 bol aktuárom a následne aj archivárom. Angažoval sa tiež v Matici slovenskej, ktorej bol riadnym členom, pričom pravidelne prispieval na jej činnosť. V rokoch 1869 – 1879 pôsobil ako farár v Tvarožnej, nasledujúcich desať rokov v Liptovskom Hrádku a napokon v Liptovskom Michale, kde zomrel.

100. VÝROČIE zrušenia spišsko-oravského starostva

Po prvom pripojení spišských a oravských obcí k Poľsku v roku 1920 bolo z týchto dedín vytvorené spišsko-oravské starostvo s centrom, ktoré sa nachádzalo mimo Oravy i Spiša, v Novom Targu a malo v odtrhnutých oblastiach iba expozitúry v Jablonke na Orave a Nižných Lapšiach na Spiši. Bol to systém, ktorý nekorešpondoval s administratívnym systémom ostatných území Poľska a tiež nebol veľmi vhodný na asimiláciu obyvateľstva, ktoré sa domáhalo národnostných práv. Preto bolo v roku **1925** pristúpené k zmene štátnej správy a spišsko-oravské starostvo s expozitúrami bolo zrušené a včlenené do novotarského okresu. Slovenské obyvateľstvo, ktoré sa tak stalo v okrese menšinou, malo ľahšie splynúť s poľským etnikom.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Podpísanie konkordátu medzi Apoštolskou stolicou a Poľskou republikou 2.6.1925 vo Varšave

100. VÝROČIE pričlenenia spišských a oravských farností ku krakovskej diecéze

V júli 1920 rozhodla Veľvyslanecká rada v belgickom kúpeľnom mestečku Spa o pričlenení 13 spišských a 14 oravských obcí k Poľsku. Z cirkevného hľadiska však naďalej príslušné farnosti spadali do spišskej diecézy a cirkevná jurisdikcia patrila spišskému biskupovi Jánovi Vojtaššákovi. Poľské cirkevné kruhy sa usilovali o zmenu tohto stavu a pod vplyvom ich aktivít Vatikán na základe rozhodnutia z 30. augusta 1921 ustanovil krakovského biskupa Adama Sapiehu za apoštolského administrátora tých častí Oravy a Spiša, ktoré boli pričlenené k Poľsku. Do krakovskej diecézy však boli spomínané farnosti definitívne včlenené až v roku **1925**, a to na základe konkordátu podpísaného medzi Apoštolskou stolicou a Poľskou republikou a následne vydanej buly *Vixdum Poloniae unitas*, ktorou pápež Pius XI. zreorganizoval cirkevné usporiadanie Poľska.

1925

90. VÝROČIE narodenia slovenského spisovateľa, básnika a publicistu Emila Vontorčíka

Dňa **6. augusta 1935** sa v **Malej Lipnici** narodil slovenský spisovateľ, publicista, priekopník informatizácie knihovníctva a neúnavný propagátor odkazu bernolákovcov Emil Vontorčík. V roku 1942 sa jeho rodina presťahovala do Rišnoviec pri Nitre. V tomto starobylom meste zmaturoval a pokračoval v štúdiu na Univerzite Komenského v Bratislave v odbore slovenský jazyk a knihovníctvo. Následne pracoval ako redaktor denníka *Roľnícke noviny* a neskôr sa zaslúžil o vybudovanie prvej verejnej vedeckej knižnice v Nitre – Ústrednej pôdohospodárskej knižnice. V rokoch 1975 – 1989 pôsobil ako vedúci Kabinetu histórie a propagácie na Vysokej škole pedagogickej v Nitre a po prevrate sa stal riaditeľom Univerzitnej knižnice v Bratislave, pričom sa pod jeho vedením uskutočnila automatizácia jej činnosti. Vydal niekoľko štúdií a publikácií z textovej informatiky a dejín slovenského poľnohospodárskeho školstva, či anglický preklad buly *Industriae Tuae* (1992). Z jeho iniciatívy vznikol *Prvý pobočný stánok Bernolákovskej spoločnosti v Nitre* a podieľal sa taktiež na vydaní publikácií z dejín bernolákovského hnutia. Je autorom vyše štyristo článkov z oblasti knihovedy a informatiky, či slovenských dejín a kultúry. Fascinuje ho tiež „matka slovenských miest“ Nitra, pričom je autorom či spoluautorom publikácií *Nitra starodávná a súčasná* (1988), *Nitra, slovenské Coventry?* (2005) a *Nitrianske inferno a iné texty* (2010). Venuje sa i téme stretu kresťanskej a moslimskej civilizácie, v rámci ktorej okrem zborníka *Juraj Pohronec Slepčiansky, cirkevný hodnostár, štátnik a diplomat a jeho prínos k porážke Osmanskej ríše v bitke pri Viedni roku 1683* (2011), vydal aj monumentálne, vyše šesťstostranové dielo *Bitka pri Viedni 1683: Stret civilizácií kresťanského kríža a islamského polmesiaca*, ktoré sa pre veľký záujem dočkalo až štyroch vydaní. Vo vydavateľstve Spolku Slovákov v Poľku mu vyšla prvá básnická zbierka *Zabudnuté verše* (2024). Momentálne žije a pôsobí v Nitre.

1935

90. VÝROČIE narodenia slovenského vlastenca Augustína Andrašáka

Dňa **25. augusta 1935** sa v **Jablonke** narodil pedagóg a slovenský národný činiteľ v Poľsku Augustín Andrašák. Základné vzdelanie získal na slovenskej základnej škole v Jablonke a po ročnej prestávke začal študovať na novozaloženom slovenskom lýceu v Jablonke, kde v roku 1955 zmaturoval. Po maturite vyučoval na slovenskej základnej škole v Čiernej Hore od Tribša, pričom zároveň diaľkovo absolvoval dvojročné učiteľské štúdium v Krakove. Následne učil na základných školách v **Nižných Lapšoch**, **Repiskách**, Rdzawke, Kluszkowciach a **Jablonke-Matonogoch**. Popri vyučovaní sa aktívne zapájal aj do slovenského národného hnutia v Poľsku, pričom na III. zjazde Kultúrno-sociálnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku v roku 1967 ho krajania zvolili za člena Predsedníctva Ústredného výboru. Od 1. októbra 1969 až do roku 1984 plnil funkciu tajomníka a v rokoch 1989 až 1999 podpredsedu Ústredného výboru Spolku. Významne sa podieľal na rozvoji slovenského hnutia na Orave, kde bol v rokoch 1989 – 1994 a od februára 1999 predsedom a v rokoch 1994 – 1999 podpredsedom Obvodného výboru. Spoločne s ďalšími krajanmi sa významnou mierou zaslúžil o zavedenie slovenskej sv. omše v Jablonke. Aktívne sa podieľal na popularizácii jediného slovenského mesačníka v Poľsku – časopisu *Život*, pričom bol aj členom redakčnej rady. Zaslúžil sa tiež o oživotvorenie Spolku svätého Vojtecha na Orave, ktorého sa stal podpredsedom a svoju dlhodobú spoluprácu s Maticou slovenskou dovŕšil v roku 1994 založením Miestneho odboru Matice slovenskej v Jablonke. Za svoju obetavú verejnoprospešnú činnosť získal viacero vyznamenaní, o.i. Rytiersky kríž odrodenia Poľska, Zlatý a strieborný kríž za zásluhy, odznak Zaslúžilý kultúrny činiteľ, strieborný odznak Zaslúžilý pre krakovskú zem, Medailu ČSMS za zásluhy o rozvoj priateľstva a spolupráce, Pamätnú medailu Spolku sv. Vojtecha, Medailu za zásluhy pre KSSČaS a ďalšie. Zomrel 17. júna 1999 v Jablonke, kde je aj pochovaný.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

100. VÝROČIE narodenia ľudového rezbára Andreja Korkoša

V roku **1925** sa v **Čiernej Hore** narodil najstarší syn Sebastiána a Alžbety Korkošovcov Andrej. Po otcovi zdedil lásku k drevu a po oboch rodičoch umelecký talent. Veľkú časť svojho aktívneho života prežil v Kežmarku, kde sa rodina vysťahovala po pripojení Čiernej Hory k Poľsku. Pracoval ako robotník a popritom sa venoval ľudovému rezbárstvu. Je autorom viacerých plastík a sošiek, z ktorých sa niektoré nachádzajú ako súčasť slovenského kultúrneho dedičstva v Etnografickom múzeu v Martine. Zanechal po sebe tiež väčšie drevené sochy, vyrobené počas umeleckých sympózií, ktoré boli súčasťou najznámejšieho slovenského folklórneho festivalu vo Východnej. Zomrel 27. januára 2013 v Kežmarku.

Socha Andreja Korkoša Matka s dieťaťom vo Východnej

100. VÝROČIE narodenia biskupa Dominika Kalatu, SJ

Dňa **19. mája 1925** sa v **Novej Belej** narodil slovenský biskup, jezuita, predstaviteľ podzemnej Cirkvi Dominik Kalata. Základné vzdelanie získal v rodnej obci a v štúdiu ďalej pokračoval v Novom Targu, Varšave a Levoči. V júli 1943 vstúpil do Spoločnosti Ježišovej, pričom noviciát absolvoval v Ružomberku. Vzdelanie si doplnil štúdiom filozofie v Děčíne nad Labem, kde ho v apríli 1950 zastihla násilná likvidácia mužských kláštorov a bol zaradený do pomocných technických práporov ako robotník. V tajnosti dokončil teologické štúdium a 12. augusta 1951 bol tajne vysvätený za kňaza. Vo vzdelávaní aj naďalej pokračoval a následne ho biskup Ján Chryzostom Korec 9. septembra 1955 vysvätil za biskupa podzemnej Cirkvi na Slovensku. Z tohto titulu tajne vysvätil viacerých kňazov i biskupa Petra Dubovského. V 60-tych rokoch 20. storočia bol dvakrát uväznený a po prepustení v marci 1969 emigroval do Rakúska. Tu si doplnil vzdelanie na teologickej fakulte v Innsbrucku a následne sa stal predstaveným v dome slovenských jezuitov v Staufene-Grunerne v Nemecku, ako aj redaktorom časopisu Echo, pričom publikoval tiež v ďalších časopisoch zahraničných Slovákov. Pôsobil medzi slovenskými emigrantmi v Nemecku i v ďalších krajinách západnej Európy. Od roku 1976 aktívne vypomáhal aj v episkopálno-pastoračnej službe nemeckým veriacim v arcidiecéze Freiburg im Breisgau, kde sa stal pomocným biskupom. Nezabudol ani na Novú Belú a snaženia svojich rodákov podporoval modlitbou, činmi i milodarmi. Dňa 16. marca 1985 bol menovaný za titulárneho biskupa zaniknutej diecézy Semta. Po zmene politického režimu sa vrátil na Slovensko a prednášal teológiu v Kňazskom seminári biskupa Jána Vojtaššáka v Spišskom Podhradí, na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity i Aloisiane. Od 2. augusta 2009 bol emeritným freiburským biskupom a žil v jezuitskej komunite v senioráte v Ivanke pri Dunaji, kde 24. augusta 2018 zomrel. Pochovaný je Katedrále sv. Jána Krstiteľa v Trnave. S jeho životnými osudmi sa môžete zoznámiť v publikácii Michala Válku *Dominik Kaľata biskup, ktorý staval mosty*.

80. VÝROČIE konferencie v Jalte

V dňoch **4. – 11. februára 1945** sa v Jalte na Kryme stretli predstavitelia protihitlerovskej koalície ZSSR, USA a Veľkej Británie, aby rokovali o usporiadaní sveta po skončení vojny. Na konferencii sa dohodli na zriadení celosvetovej Organizácie spojených národov a Bezpečnostnej rady, na demilitarizácii Nemecka a rozdelení ho na štyri okupačné zóny, ako aj na reparáciách a odsune nemeckej menšiny z obnoveného Poľska a Československa. Riešila sa tiež otázka poľských hraníc, poľskej a juhoslovanskej vlády i vstup ZSSR do vojny proti Japonsku.

W. Churchill, F. D. Roosevelt a J.V. Stalin na rokovaniach v Jalte

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Skvelú fašiangovú zábavu priniesli FSk Podšíp a DFSk Mrvenička zo Stankovan

Fašiangy-Ostatki sa vrátili do Krempách

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Počas predposledného februárového víkendu sme si v Krempachoch užili, tak ako sa na fašiangové obdobie patrí, množstvo zábavy, spevu, hudby, veselých výstupov i chutného jedla. V priebehu dvoch dní sa na scéne miestneho kultúrneho domu vystriedalo takmer dvesto interpretov z Nedece, Novej Belej, Jurgova, Vyšných Lápš, Čiernej Hory, Durštína, Podvlku, Pekelníka a samozrejme z domácich Krempách. Nechýbali ani hostia zo Slovenska, ktorí nám priniesli skvelú liptovskú fašiangovú zábavu.

Po ročnej prestávke sa súťažná prehliadka folklórnych slovenských umeleckých zoskupení zo Spiša a Oravy v Poľsku vrátila opätovne do Krempách, kde má svoje korene i dlhodobú tradíciu. Úlohy moderátorky sa v tomto roku zhostila samotná predsedníčka MS SSP Monika Pacigová v tradičnom krempašskom kroji. Medzi krajanov počas oboch dní zavítal aj tajomník honorárneho konzula Slovenskej republiky v Zakopanom W. Wojasa Jacek Sowa, ktorý pre súťažiacich priniesol niekoľko ocenení a ako novinár prezentoval správy z podujatia pre poľských čitateľov taktiež v poľskom lokálnom médiu.

Pozdravný list pre krajanov poslala bývalá konzulka Generálneho konzulátu Slovenskej republiky v Krakove Lenka Pifková, ktorá sa pôvodne mala fašiangových dní zúčastniť, ale pre chorobu musela svoju prítomnosť na poslednú chvíľu zrušiť. – *To, čo robíte, je nesmierne* dôležité, napísala v úvode svojho listu, ktorý prečítala predsedníčka MS SSP v Krempachoch – *Hneď na našom prvom stretnutí som pochopila, že hlavným poslaním tohto skvelého podujatia je celé tie roky uchovávanie tradícií, zvykov a kultúry. Tradície severného Spiša a hornej Oravy, ktoré týmto výnimočným spôsobom zviditeľňujete a ukladáte do pamäti svojim potomkom, sú neodmysliteľnou súčasťou našej národnej identity a vzbudzujú v nás pocity hrdosti a spojenia s našimi predkami. (...) Sú to práve tieto zvyky, ktoré udržiavajú naše korene a odovzdávajú nám hodnoty, ktoré sa nestratia ani v zmenenom svete. K tomu všetkému prispievate aj vy, ktorí tu dnes ste, nevynímajúc našu skvelú*

Moderovania sa zhostila predsedníčka MS SSP v Krempachoch M. Pacigová

Spevácka skupina 1. ročníka zo ZŠ v Nedeci

FS Hajduky z Vyšných Lápš

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Vtipné fašiangové prekvapenie na záver oboch dní podujatia

Błażej Milon a Filip Neupauer z Nedece

porotu. Za svoju prácu a oddanosť našej kultúre vám patrí obrovské uznanie, odznelo o.i. z pódia.

Počas druhého dňa prišiel medzi krajanov s rodinou aj riaditeľ Slovenského inštitútu vo Varšave Milan Novotný, ktorý pokryl časť nákladov na vystúpenie hostí zo Slovenska. Vo svojom príhovore poďakoval organizátorom i krajanom za aktivitu nielen pri tomto podujatí, ale aj pri tých ďalších, počas ktorých je možnosť sa stretnúť a udržiavať spoločné záujmy komunity. Zároveň odovzdal pozdrav od veľvyslankyne Slovenskej republiky v Poľsku, ktorá sa pre pracovné povinnosti nemohla podujatia zúčastniť.

K prítomným sa prihovorili: gen. tajomník SSP Ľ. Molitoris a riaditeľ Slovenského inštitútu vo Varšave M. Novotný

K prítomným sa prihovoril taktiež generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris. V úvode poďakoval všetkým krajanom za organizáciu podujatia a silu i spoločenskú aktivitu, ktorú vyvíja miestna skupina Spolku Slovákov v Krempachoch. Slová vďaky smeroval i k účinkujúcim. Veď práve vďaka nim sa naďalej udržiava, traduje a prezentuje slovenská kultúra v Poľsku. A v neposlednom rade poďakovanie patrilo tiež divákom, ktorí sú hybnou silou, aby účinkujúci mali motiváciu pripraviť sa na vystúpenie. – *Podujatie sa stalo súčasťou nášho kultúrneho kalendára a osvojovanie si i pripomínanie zvykov je veľmi dôležité, aby sme si uchovávali tradície našich predkov a aby tu naďalej bola radosť a znel slovenský spev*, dodal. Na záver ešte odprezentoval najnovšie, už 25. číslo Almanachu Slováci v Poľsku, kde sa o.i. nachádza aj odborný článok krempašského rodáka Marka Bryju o krempašskom kroji.

V hľadisku nechýbali ani ďalší čelní predstavitelia Spolku Slovákov v Poľsku – podpredsedovia Dominik Surma, Jozef Majerčak a Ján Bašisty, predsedovia Obvodných výborov – na Orave Génoveva Prilinská a na Spiši František Mlynarčík, redakcia časopisu Život, ktorý bol zároveň mediálnym partnerom podujatia, jeho šéfredaktorka Agáta Jendžejčíková a redaktorky Milica Majeriková-Molitoris i Grażyna Falátová. Podujatie si nenechali ujsť ani riaditeľka Obecného kultúrneho domu v Krempachoch Maria Krzysztofek, krempašská richtárka Lucyna Łukasz, predsedníčka Miestneho odboru Matice slovenskej v Trstenej Helena Mokrá i ďalší krajania zo Spiša a Oravy, ako aj naši priatelia zo Slovenska.

Sobotňajší program už tradične patril spevákom sólistom, speváckym skupinám, inštrumentalistom, či ľudovým

Počas dvoch dní si program podujatia pozrelo množstvo divákov

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Hudobná škôlka nacvičujúca v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej

FS Spiš z Novej Belej

hudbám. Ako prví na pódium vystúpili najmladší účastníci podujatia – Spevácka skupina 0. ročníka zo Základnej školy v Nedeci, ktorú pripravovala, rovnako ako aj ďalšie spevácke skupiny a sólistov z nedeckej základnej školy pani učiteľka Halina Milaniaková. Žiaci nultej triedy v pekných miestnych krojoch s vervou ich vlastnou otvorili festival piesňou *Prší, prší, len sa leje*. Po nich na scénu odvážne vstúpila ďalšia Nedečanka, osemročná Blanka Zubrzycka, aby nás piesňou oboznámila, že nielen na Spiši, ale aj *Na Orave dobre*. Publikum ako každoročne očaril fridmanský rodák Sebastian Markowicz, ktorý hoc má len 8 rokov, má už za sebou množstvo vystúpení na rôznych festivaloch, pričom hrá aj v najväčšej hudobnej kapele v južnom Poľsku – Malej Jánošíkovej armáde. Na husliach nám zanôtil slovenské piesne *Oddam še neoddam*, *Keď som bol v Šarišu* a *Oči, oči, čierne oči*. Svoje umenie hry na husliach nám predviedla tiež Sebastiánova rovesníčka Roksana Bednarczyková z Novej Belej, ktorá hrá na tomto hudobnom nástroji len necelý rok, ale ide jej to už celkom dobre. K hre následne pridala aj zvučný spev, a tak sme si mohli vypočuť *V Novej Belej je široké pole* a *Oči, oči, čierne oči* aj v dievčenskej verzii. Sériu malých osemročných umelcov ukončila speváčka Kasia Jezierczaková z Nedece, ktorá so šarmom sebe vlastným zaspievala dve slovenské piesne. Zahanbiť sa nedali ani jej o rok starší spolužiaci Błażej Milon a Filip Neupauer s piesňou *Ja parobok z Kapušan*.

Skvele sa prezentovali aj ďalšie spevácke skupiny prvého, druhého, tretieho i piateho ročníka Základnej školy v Nedeci, ktorých žiaci, navštevujúci vyučovanie slovenského jazyka, nám oblečení do pekných nedeckých krojov zanôtili veselé slovenské piesne *Tancuj, tancuj, vykrúcaj*, *V richtárovej studni*, *Horela lipka*, *Si moja milá, si zábudlivá*, či *Do rána je malá chvíľa*.

Potom už pódium patrilo mladým huslistom zo Spiša. Z Durštína do Krempách zavítala desaťročná Lena Mocherek, ktorá je členkou Folklórneho súboru Honaj, kde tancuje a dva roky hrá na husliach. Na krempašskej scéne predstavila štyri slovenské piesne. Po nej nasledoval jedenásťročný Krempašan Szczepan Moś a muzikanti jurgovskej školy desaťročná Olga Marusarz a trinásťročný Franciszek Wojtas. Vystúpenie huslistov sólistov zavŕšila šestnásťročná Amelia Pietraszeková z Krempách, ktorá už niekoľko rokov hrá aj v ľudovej hudbe Folklórneho súboru Dolina.

Divadelná skupina z Podvlku

Z ľudových hudieb sa nám v tomto roku predstavili už tradične dve skvelé kapely z Jurgova, a to mládežnícka ľudová hudba v zložení Nadia Baran, Antoni Krupa, Wiktoria Półtorak a Maja Słaby i dospelá ľudová hudba v zložení Małgorzata Matys, Zofia Wojtas, Ján Kotarba a Tomasz Wojtas. Nechýbala ani Ľudová hudba Mariána Kiklu z Čiernej Hory. Skvelí hudobníci z podtatranských spišských obcí

Amelia Pietraszeková z Krempách

Gazdinky z Krempách rozosmiali divákov

Spevácka skupina Podwilcanki z Podvlku

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Kacper Oskwarek z Pekelníka a Franciszek Król z Podvlka

Kasia Jezierczak z Nedece

Lena Mocherek z Durštína

Olga Marusarz z Jurgova

Roksana Bednarczyková z Novej Belej

vytvorili vynikajúcu atmosféru a rozospievali krempašské publikum.

Z dospelých spevákov sa v tomto roku predstavil Wojciech Sołtys z Jurgova, ktorý svojím zvučným hlasom nechal sálou plynúť tóny clivých slovenských piesní *Slovenská rodná dedina*, *Javorina* a *Dedinka v údolí*.

V kategórii mládežníckych speváckych skupín zazneli piesne *Tota Heľpa*, *U našej gazdiňi* a *Ej kiet jo se zaśpiywom* v podaní mládežníkov z Folklórneho súboru Hajduky z Vyšných Lápš v zložení Aleksandra Karkoszka, Karolina Krzysik, Dominika Kołodziej, Bartłomiej Bizub a Bartosz Gryglak, ktorí boli oblečení do pekných myjavských krojov.

Franciszek Wojtas z Jurgova

Prvýkrát sme si mohli vypočuť tiež spevácku skupinu dospelých z Nedece v zložení Bonifacy Krzysik, Adam Święty, Celina Zubrzycka, Ewa Święty, Małgorzata Święty, Joanna Bąba, Danuta Milaniak a Marek Kapołka. A hneď počas svojho premiérového vystúpenia piesňami *Padá rosička* a *Si moja milá* očarili nielen porotu, ale aj divákov.

Svoje umenie pred domácim publikom prezentovala aj mužská spevácka skupina Folklórneho súboru Dolina v zložení Jozef Lorenc, Krzysztof Pietraszek a Piotr Moś. Mládenci piesňami *Chodíme, chodíme, hore po dedine*, *Do rána je malá chvíľa* či *Na krempašskom moste* pripomenuli o.i. tradičné dedinské pochôdzky.

A keďže boli fašiangy, čas zábavy a veselosti, na záver pódium ovládla zmiešaná krempašsko-novobeľsko-nedecká kapela vo veselých prevlekoch s vtipnou scénkou a piesňami, ktoré vyčarili úsmev na tvárach divákov a pozitívne ich naladili na nasledujúci deň.

Nedeľňajší program Fašiangov-Ostatkov patril folklórnym súborom a skupinám, divadelným zoskupeniam a účinkujúcim z Oravy. Nechýbali samozrejme ani hostia zo Slovenska, ktorými v tomto roku boli Folklórna skupina Podšíp a Detská folklórna skupina Mrvenička z liptovských Stankovan. Obe tieto zoskupenia fungujú pod vedením folkloristky a choreografky Mirky Polohovej Ivanovej, pričom na našom podujatí sa predstavili s veselým fašiangovým pásmom *Fašiangy, fašiangy samopašné sviatky*, v ktorom priblížili tradičnú fašiangovú obchôdzku po dedine, na Liptove nazývanú bursa, za účasti masiek a muziky.

Spevácka skupina 0. ročníka zo ZŠ v Nedeci

Mládežnícka ľudová hudba z Jurgova

Mužská spevácka skupina FS Dolina

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Sebastian Markowicz z Fridmana

Szczepan Moś z Krempách

Wojciech Sołtys z Jurgova

Súťažiaci si za svoje výkony odniesli diplomy, sošky s logom podujatia i pekné ceny

Fašiangový sprievod prešiel pomedzi divákov, spieval, tancoval, domácim vinšoval a tí ich za to pohostili a podarovali im klobásu, vajcia, slaninu či pálenku na večernú bursovnícku zábavu. Následne nás pásmo prenieslo na pódium na spomínanú zábavu, ktorá sa kedysi konala v krčme u Žida Laknera, kde sa jedlo, pilo, spievalo a najmä tancovalo. Popri tomto rezkom programe na javisku sa deti vo fašiangových maskách z času na čas vydali medzi divákov, aby im v duchu fašiangovej zábavy urobili nejakú tú neplechu. Skvelý fašiangový program ocenili diváci, porota i súťažiaci veľkým dlhotrvajúcim potleskom.

Potom už pokračovala súťažná prehliadka. V kategórii folklórnych súborov sa predstavili tri zoskupenia zo Spiša. S piesňami a tancami z Novej Belej vystúpil FS Spiš, ktorý funguje pri miestnom Centre slovenskej kultúry pod vedením Jozefa Majerčaka. Omladený súbor ukázal, že domáce zvyky a tradície v najsevernejšej spišskej obci majú svojich pokračovateľov. S novým scénickým programom s názvom *Pri kolibe* sa predstavil FS Hajduky z Vyšných Lápš. Jeho vedúca Dorota Mošová zaujímavým spôsobom prezentovala život pastierov v obci, pričom nechýbali ani veselé monológy a rezké tance. So svižnými tancami prišli tiež členovia krempašského FS Dolina. Najskôr v pekných farebných šarišských krojoch predviedli dievčatá tzv. fľaškový tanec a následne chlapci náročný na šikovnosť lyžičkový tanec, aby si na záver spoločne zatancovali ďalšie tance zo Šariša.

Ženy z FS Dolina predviedli fľaškový tanec

So zvykoslovným pásmom *Deptanie kapusty* prišla detská divadelná skupina, ktorá funguje pri Slovenskom dome v Podvlku pod vedením Lucjana Bryju. Mladí Oravci sa témy zhostili skvele a originálne spracovanie kapusty na scéne, slovenské piesne, ako aj vtipné dialógy očarili prítomných divákov. Zahanbiť sa však nedali ani ďalšie oravské zoskupenia. Len trinásťroční Franciszek Król z Podvlka s akordeónom a Kacper Oskwarek z Pekelníka s husľami vystúpili ako skúsení hudobníci a svojsky zanôtili *Tancuj, tancuj, vykrúcaj*, *Neďaleko od Trenčína*, či *Cyje som te koňe*. Zaujímavým spôsobom poňala svoje vystúpenie spevácka skupina Podwilcanki z Podvlku v zložení Anna Król, Katarzyna Moldryk, Barbara Frajcosz a Bogumiła Łopuch. Speváčky s hlasmi zladenými v duchu chrámových piesní priniesli do Krempách nie veľmi známe výtvory *Neber si synečku*, *Jedno dievča* a *Tyn zubrzycki chorus*.

Milým spestrením nedeľňajšieho popoludnia bolo vystúpenie Hudobnej škôlky z Centra slovenskej kultúry v Novej Belej, kde nacvičujú záujemcovia o hru na husliach pod vedením Andrzeja Budza, a to vďaka podpore GOK-u v Łopusznej. Na scéne sme mohli vidieť rôzne veko-

Spevácka skupina 3. ročníka zo ZŠ v Nedeci

Spevácka skupina FS Hajduky z Vyšných Lápš

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Zásnuby v prevedení Niedziyckich Zazrakov z Nedece

vé kategórie, ktoré so sústredením absolvovali svoje prvé umelecké vystúpenie.

Záver podujatia patril divadelníkom. Domáce Gazdinky z Krempách, ktoré fungujú pri Obecnom kultúrnom dome pod taktovkou Marie Krzysztofekovej predviedli vtipnú scénku o mestských návštevníčkach dediny, ktoré by síce radi jedli ekologické potraviny a vychutnávali si dedinský pokoj, ale vadia im dedinské pachy i zvuky, čo samozrejme prináša množstvo vtipných nedorozumení.

Rozrastajúce sa Niedziyckie Zazraki z Nedece pod vedením Adama Świętego zas spracovali ďalší obecný zvyk. Tento krát išlo o rynkowiny, teda o zásnuby. Ako sme už u Nedečanov zvyknutí, nechýbalo množstvo vtipných momentov, ktoré udržiavali diváka v napätí a vytvorili skvelú atmosféru.

Výkony súťažiacich počas oboch dní sledovala dvojčlenná odborná porota v zložení: Bc. Vlasta Horňáková, Dis. art., folkloristka, pedagogička tanca, choreografka, predsedníčka Detského famózneho sveta pre Slovensko a koordinátorka projektu Konfigurácia talent, tajomníčka Východoslovenského folklórneho združenia a vedúca detského folklórneho súboru Jánošíček zo Svitu a Mgr. Michal Król, Dis. art., hudobný pedagóg a vedúci dychovej hudby v Kacvíne. Ich hodnotenie a výsledky súťaže si možete prečítať v nasledujúcom článku.

Hlavným organizátorom podujatia bol Ústredný výbor Spolku Slovákov v Poľsku v spolupráci s Miestnou skupinou Spolku Slovákov v Krempachoch a Centrom slovenskej kultúry v Novej Belej, s finančnou podporou Ministerstva vnútra a administrácie Poľskej republiky, Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Slovenského inštitútu vo Varšave.

Lyžičkový tanec v podaní FS Dolina z Krempách

Ďakujeme všetkým organizátorom, účinkujúcim i divákom za vytvorenie skvelej fašiangovej zábavy a tešíme sa na stretnutie opätovne o rok! ■

Spevácka skupina 5. ročníka zo ZŠ v Nedeci

Ľudová hudba z Čiernej Hory

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Ostatki-Fašiangy 2025 – hodnotenie poroty

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Keďže Ostatki-Fašiangy sú súťažnou prehliadkou, výkony účinkujúcich hodnotila aj v tomto roku odborná porota, ktorú tvorili: Bc. Vlasta Horňáková, DiS. art. – folkloristka, pedagogička tanca, choreografka, predsedníčka Detského famózneho sveta pre Slovensko a koordinátorka projektu Konfigurácia talent, tajomníčka Východoslovenského folklórneho združenia a vedúca detského folklórneho súboru Jánošíček zo Svitu a Mgr. Michal Król, DiS. art. – hudobný pedagóg a vedúci dychovej hudby v Kacvíne. Ako videli tohtoročnú prehliadku a čo odporúčajú súťažiacim si môžete prečítať v nasledujúcich riadkoch.

Bc. Vlasta Horňáková, DiS. art.: Ostatki-Fašiangy 2025 – stále nejako inak

Rok od roka ma súťaž Ostatki-Fašiangy prekvapí niečím inovatívnym. Inovatívnosť sa týka nielen účasti nových súťažiacich, ale tiež inak spracovaných vystúpení. Výborné je aj to, že niektorí pracujú nielen systematicky, ale zároveň sa snažia zlepšiť svoje výkony, ktoré sú na vyššej úrovni. Tentokrát ma prekvapil Adam Święty, ktorý podával presvedčivé výkony vo viacerých žánroch – spev, tanec i divadlo. Navrhla som mu preto ocenenie za „všestranný umelecký talent“. Ďalším pre mňa milým prekvapením bola účasť Hudobnej škôlky pri Centre slovenskej kultúry v Novej Belej, ktorú vedie Andrzej Budz. Toto vystúpenie bolo príkladné v tom, ako zapracovávať malé deti do tradičnej ľudovej hudby. Nešlo o umelecké výkony podľa pedagogických osnov a techník Základných umeleckých škôl, ale o zapracovanie najmenších detí do ľudovej hudby tradičným spôsobom, ako to robili naši predkovia folklórneho obdobia. Tie najmenšie deti to ustáli v tom, že bolo vidieť, ako sa učia tradíciám od tých starších v rámci svojich možností. Za veľmi dobrú myšlienku pedagogickej edukácie som udelila p. Budzovi „Diplomom za vzornú pedagogickú výchovu k tradičnej ľudovej hudbe“. Pokiaľ by takto postupovali všetky ľudové hudby, aby odovzdávali svoje tradície hry v ľudovom hudobnom zoskupení, potom by tu mohla byť záruka, že ľudoví muzikanti preferujúci tradície folklórneho obdobia, prežijú ešte dlhé roky a folklórne súbory sa môžu tešiť, že budú podporovať svojou tradičnou hudbou aj tanečníkov a speváko.

Som rada, že môžem byť súčasťou inovatívnosti aj v propozíciách tejto súťaže, kde sa v tomto roku zjednodušil i rozčlenil prehľad vo vekových a skupinových kategóriách, t.j. formáciách. Pôvodná myšlienka urobiť aktivitu spojenú s fašiangovým obdobím a uchovávaním slovenského jazyka formou nehmotného dedičstva sa preklenula do súťaže a dnes možno povedať, že spĺňa aj festivalové podmienky. Keďže ide v tejto súťaži o zachovanie slovenčiny, tak táto súťaž nie je tematicky nijako ohraničená ani obdobím, ani druhmi a poddruhmi, ani štýlom a charakterom. Z toho hľadiska sa upravili propozície hlavne v sprehľadnení vekovej skupiny, ktorých je päť a formy, ktoré sú dve: sólo (A) a skupina (B). Úlohou porotcov je potom rozčleniť, ktorý súťažiaci patrí do ktorého druhu, poddruhu, štýlu, charakteru a obdobia. Pokiaľ si ich takto roztriedi, potom ich môže súčasne hodnotiť aj v tomto ďalšom rozčlenení. Výsledkom toho sú potom aj 2- 3 rovnaké umiestnenia, ktoré vyjadrujú, že súťažili síce v rovnakej vekovej kategórií a rovnakej formácii, ale každý bol ohodnotený zároveň v rámci svojej rôznorodej originálnosti, ďalšieho členenia umeleckých žánrov: hudba, spev, tanec a divadlo. Status umiestnenia na 1. až 3. mieste je výpovedná hodnota o ich súťažnom výkone, ale laureátom sa stáva ten, kto je poctený a ocenený za svoj výkon, za vytvorené dielo, čestným titulom vyjadrujúcim vzorový, reprezentačný a príkladný výkon. Stáva sa príkladom pre všetkých ďalších umiestnených. Takýto titul získava ten, kto je nielen inovatívnym, ale hlavne originálnym, presvedčivým umelcom v súlade s umeleckými hodnotami historického i súčasného aspektu umeleckého sveta. Mrzí ma, že tieto vyššie spomenuté aspekty na súťaži neboli v tomto roku naplnené v plnej miere a my sme neudelili v žiadnom umeleckom žánri laureáta, hoci ja som mala vo výhľade minimálne dvoch. Verím, že to vyjde na budúci rok a príprava na súťaž súťažiacich bude na maximálnej úrovni.

Vzhľadom k tomu, že súťaž nie je tematicky ohraničená má veľký potenciál v kreatívnosti, rôznorodosti a originálnosti, čo môže byť pre každého príležitosť nielen k vystúpeniam pred verejnosťou, ale aj k získavaniu nových zručností zážitkového učenia a praxe i konfrontácie, t.j. porovnávania sa s ostatnými súťažiacimi a ich výkonmi, ktorá je vyústením v spoznávaní sa navzájom a získavaniu priateľstiev. Takto sa do súťaže môžu zapájať školy, súbory, skupiny, zoskupenia, ale aj jednotlivci, či už ako adepti, alebo skúsení umelci. Je tu vytvorený priestor, kde je možné využitie príležitosti a možnosti pre všetkých, ktorí majú radi nehmotné kultúrne dedičstvo, lebo chápu, že je súčasťou kultúrneho života človeka, o.i. aj na zachovanie slovenského jazyka, ktorý je odkazom pre nové generácie zahraničných Slovákov v Poľsku. Slovákov, ktorí neodišli zo Slovenska do zahraničia pre lepšie životné podmienky, ale sa v ňom ocitli v rámci delenia územia na základe medzištátnych dohovorov.

Úlohou porotcov je vďaka vyšpecifikovaným propozíciám dospieť k rýchlejšiemu vyhodnoteniu súťaže, pričom ich cieľom je nielen súťažiacich motivovať, oceňovať, usmerňovať, ale robiť aj vyhodnotenia štatistických údajov o celom priebehu súťaže a porovnávať ich. Dôležitosť vyhodnotenia štatistických údajov je pre súčasnosť i budúcnosť v rámci súčasných a historických faktov veľmi dôležitá na budúce posúdenie ďalšieho vývoja udržateľnosti slovenského jazyka u Slovákov žijúcich v Poľsku. Počas môjho pôsobenia v porote od roku 2019 sa počet prihlásených pohybuje od 33 do 38 programových čísel, kde prevažuje viac súťažiacich v hudobnom a speváckom žánri, potom je to tanečný žáner a nakoniec divadelný žáner, čím je preuká-

eprasa.pl c0fbb5bf1f

zané, že súťaž si drží s malými kolísaniami rovnakú úroveň už 7 rokov. Prevýšenie týchto čísel bolo jedine v edícii online. V tomto roku bolo viac súťažiacich v žánri spev. Hneď za ním o troch menej bol žáner hudba a rovnaký počet súťažiacich bol v tanci aj v divadle. Udelené boli 1. a 2. miesta. Tým, že propozíciami sa rozšírila veková skupina nielen pre sólistov, ale aj pre skupinové zoskupenia je šanca presadenia sa hlavne sólistov – inštrumentalistov, ktorí majú povolené použiť sprievodný doprovod. U sólistov spevákov je to podobné, pričom je potrebné zachovať pri tradičných piesňach aj tradičné hudobné nástroje. Týmto chcem povzbudiť aj sólistov tanečníkov a tanečníčky, že môžu súťažiť aj v týchto formáciách skupiny.

Skvelé bolo záverečné úsmevné scénické zobrazenie krempašsko-novobeľsko-nedeckej hudobnej skupiny a známych pesničiek Mám ťa rád, Ona ľúbi pomaranče, ktoré bolo plné emócií a príjemnej atmosféry v celej sále Domu kultúry v Krempachoch.

V závere je potrebné všetkým poblahoželať za ich chuť, trpezlivosť, vytrvalosť i snahu k výkonom, ktoré podali, so zreteľom na to, že toto podujatie nie je iba o súťaži a slovenčine, ale aj o komunite, súdržnosti, spolupatričnosti a priateľstve. Budem sa tešiť na ďalšie stretnutia, prekvapenia, tvorivosť a originalitu. Vivat Ostatki-Fašiangy 2026!

Mgr. Michal Król, DiS. art.

Počas nášho krásneho krajanského podujatia Fašiangy-Ostatky sme si opäť mohli vypočuť mnoho skvelých hudobných, tanečných a divadelných výkonov. Pri pohľade na rozvoj hudobníkov v našom regióne môžem konštatovať, že už na prvý pohľad je vidno, kto navštevuje hudobnú školu. Svedčí o tom postoj, spôsob držania nástroja a mnoho ďalších vecí. Osobne odporúčam, aby rodičia prihlasovali deti na hudobné školy, lebo práve oni slúžia nielen hudobnému rozvoju, ale rozvíjajú tiež všeobecný pohlaď na kultúru, umenie a krásu obklopujúceho nás sveta.

Pre spevákov sólistov, a hlavne pre spevácke skupiny, by som odporúčal, aby si piesne nacvičili a samozrejme potom rovnako tiež interpretovali na pódiu od konkrétneho stanoveného tónu. Aby sa potom nestávalo to, čo sme mohli pozorovať, že pieseň začneme príliš nízko alebo vysoko, a tak si skazíme celý výkon. U profesionálov, ktorí majú na pódiu začať spievať bez hudobného sprievodu to funguje tak, že začiatočný tón im niekto zahrá. Je to buď hráč orchestra alebo korepetítor na klavíri. V našom prípade si môžeme poslúžiť akordeónom alebo husľami, na ktorých by niekto vopred dohodnutý tón tesne pred začiatkom výkonu zahral. Pri speváckych skupinách by mohla poslúžiť aj ladička.

Pre sólistov inštrumentalistov a inštrumentálne skupiny odporúčam dávať si väčší pozor na ladenie nástrojov. ■

VÝSLEDKY SÚŤAŽE OSTATKI-FAŠIANGY 2025

KATEGÓRIA HUDBA

Sólisti od 7 do 11 rokov
1. Sebastian Markowicz z Fridmana
1. Olga Marusarz z Jurgova
2. Lena Mocherek z Durštína
2. Szczepan Moś z Krempách

Sólisti od 12 do 15 rokov
1. Franciszek Wojtas z Jurgova

Sólisti od 16 do 18 rokov
1. Amelia Pietraszeková z Krempách

Detská hudobná skupina
1. Hudobná škôlka z Centra slovenskej kultúry v Novej Belej

Mladežnícka skupina
1. Franciszek Król z Podvlka a Kacper Oskwarek z Pekelníka
2. Mládežnícka ľudová hudba z Jurgova

Hudobná skupina dospelí
1. Ľudová hudba z Jurgova
1. Ľudová hudba Mariána Kiklu z Čiernej Hory

KATEGÓRIA SPEV

Sólisti od 7 do 11 rokov
1. Kasia Jezierczaková z Nedece
2. Blanka Zubrzycka z Nedece
2. Roksana Bednarczyková z Novej Belej

Sólisti dospelí
1. Wojciech Sołtys z Jurgova

Spevácka skupina od 7 do 11 rokov
1. Spevácka skupina 1. ročníka zo ZŠ v Nedeci
1. Spevácka skupina 3. ročníka zo ZŠ v Nedeci
1. Spevácka skupina 5. ročníka zo ZŠ v Nedeci
1. Błażej Milon a Filip Neupauer z Nedece
2. Spevácka skupina 0. ročníka zo ZŠ v Nedeci
2. Spevácka skupina 2. ročníka zo ZŠ v Nedeci

Spevácka skupina dospelí
1. Spevácka skupina z Nedece
1. Podwilcanki z Podvlku
2. Mužská spevácka skupina FS Dolina z Krempách
2. Spevácka skupina FS Hajduky z Vyšných Lápš

KATEGÓRIA TANEC

Mládežnícke folklórne súbory
2. FS Hajduky z Vyšných Lápš
2. FS Spiš z Novej Belej

Folklórne súbory dospelí
2. FS Dolina z Krempách

KATEGÓRIA DIVADLO

Detské divadelné skupiny
1. Detská divadelná skupina z Podvlku

Divadelné skupiny dospelí
1. Niedziyckie Zazraki z Nedece
1. Gazdinky z Krempách

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Slovensko na krízovom summite Európskej únie

Začiatkom marca rezonovala nielen na Slovensku, ale takmer na celom svete otázka ďalšieho vývoja a riešenia konfliktu na Ukrajine. V tejto súvislosti sa v Bruseli uskutočnil mimoriadny krízový summit Európskej únie, ktorého sa zúčastnila aj slovenská delegácia na čele s premiérom Róbertom Ficom. Dvadsaťšesť členských štátov prijalo vyhlásenie o ďalšej podpore Ukrajiny, zásadách mierových rokovaní, bezpečnostných zárukách i významnom zvýšení výdavkov na zbrojenie. Slovensko do tohto vyhlásenia presadilo, že lídri Európskej únie vyzvali Komisiu, Slovensko

a Ukrajinu, aby zintenzívnili úsilie o nájdenie uskutočniteľných riešení otázky tranzitu plynu a pritom zohľadnili obavy, ktoré vyjadrilo Slovensko. S poskytovaním vojenskej pomoci Ukrajine nesúhlasil maďarský premiér Viktor Orbán, ktorý vyhlásenie vetoval, a tak dokument nemá obvyklú záväznosť oficiálnych záverov summitu, na schválenie ktorých je potrebná jednomyseľnosť. (mm-m)

Zmeny v koaličnej zmluve

Na slovenskej politickej scéne vrcholila na prelome februára a marca koaličná kríza, keď dve vládne strany nedokázali zabezpečiť hlasy svojich poslancov v parlamente, čoho výsledkom boli rokovania a následné zmeny v koaličnej zmluve. Slovenská národná strana a HLAS-SD sa vzdali po jednom z ministerských postov v prospech politickej strany SMER-SD, a to Ministerstva cestovného ruchu a športu SR i Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, pričom sa očakáva, že obsadenie týchto postov a následné kroky by mali viesť k stabilizácii vládnej koalície. (mm-m)

Nový minister cestovného ruchu a športu

V súvislosti so snahou o riešenie koaličnej krízy vymenoval začiatkom marca prezident SR Peter Pellegrini na návrh slovenského premiéra Róberta Fica nového ministra športu a cestovného ruchu. Stal sa ním doterajší poslanec Rudolf Huliak, predseda politickej strany Národná koalícia, ktorá do parlamentu vstupovala na kandidátke Slovenskej národnej strany. Na tomto poste vystriedal práve nominanta spomenutej strany Dušana Keketiho. (mm-m)

Šéf NATO na Slovensku

Koncom februára navštívil Slovensko šéf Severoatlantickej aliancie Mark Rutte. Stretol sa so slovenskou hlavou štátu Petrom Pellegrinim, ministrom zahraničných vecí

Foto FB

Jurajom Blanárom i ministrom obrany Róbertom Kaliňákom, pričom navštívil tiež vojakov v Centre výcviku v Lešti a Univerzitu Komenského v Bratislave. Hlavnou témou bola geopolitická a bezpečnostná situácia, v súvislosti s ktorou sa otvorila otázka potreby zvýšenia výdavkov na obranu, či zvýšenie kapacít obranného priemyslu v Európe. (mm-m)

Slovenský premiér v USA

Vo februári absolvoval slovenský premiér Róbert Fico pracovnú cestu do Spojených štátov amerických. Zúčastnil sa na Konferencii konzervatívnej politickej akcie, kde vystúpil s prejavom a stretol sa s ďalšími predstaviteľmi politického a spoločenského života, medzi inými aj s miliardárom a šéfom amerického úradu pre efektivitu štátnej správy Elonom Muskom, s ktorým diskutovali o amerických clách na európske tovary, investičných príležitostiach na Slovensku, kde by mohli byť umiestnené dátové centrá pre projekty týkajúce sa umelej inteligencie a financovaní slovenských mimovládnych organizácií prostredníctvom Agentúry Spojených štátov pre medzinárodný rozvoj.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Foto FB

Navštívil tiež Arlington, kde si uctil slovenských vojakov, ktorí slúžili v americkej armáde. (mm-m)

Strategická investícia v Šuranoch

Začiatkom marca slovenská vláda ohlásila veľkú investíciu za 1,2 miliardy eur, ktorá by mala byť elokovaná v nitrianskom kraji pri mestečku Šurany. Ide o výstavbu závodu čínskej spoločnosti Gotion InoBat Batteries, ktorá sa špecializuje na vývoj a výrobu batérií pre nové energetické vozidlá, zariadenia na skladovanie energie, či zariadenia na prenos a distribúciu energie. Výstavba fabriky by mala

Vízia závodu (Foto FB GIB Baterkáreň Šurany)

začať už v apríli tohto roku a cieľové spustenie pilotnej výroby je plánované pred začiatkom roku 2026, pričom po plnom spustení v januári 2027 by mala vytvoriť tisíce nových pracovných miest. (mm-m)

Protest farmárov v Holíči

Koncom februára sa slovenskí farmári priadli k svojim kolegom z Poľska, Rumunska, Francúzska, Nemecka, Česka, Maďarska či Rakúska, aby vyjadrili svoj nesúhlas s dohodou Mercado Común del Sur a s dovozom potravín z tretích krajín. Spoločne s českými, maďarskými a rakúskymi farmármi sa stretli na hraničnom prechode Hodonín – Holíč, kde s desiatkami kusov ťažkej poľnohos-

podárskej techniky tento prejazd zablokovali. Ich hlavnou požiadavkou je, aby všetky dovážané poľnohospodárske výrobky spĺňali prísne normy Európskej únie týkajúce sa kvality, udržateľnosti a bezpečnosti potravín. (mm-m)

Štátne dlhopisy Investor a Patriot

V marci vydala Slovenská republika štátne dlhopisy určené bežným občanom v hodnote 500 miliónov eur, pričom minimálna hodnota jedného dlhopisu bola 1000 eur. Záujemcovia si mohli vybrať z dvoch druhov, a to Investor a Patriot, s úročením 3% za dvojročný a 3,3% štvorročný dlhopis. Záujem prekonal všetky očakávania a Slováci ich vykúpili za niekoľko dní. (mm-m)

DLHOPISY PRE ĽUDÍ

Prvý antický akvadukt na Slovensku

Pri rekonštrukcii kaštieľa v Rusovciach archeológovia Trnavskej univerzity v Trnave počas záchranného výskumu objavili vzácny nález. Ide prvý antický akvadukt na území Slovenska z obdobia Rímskej ríše. Je zachovaný vo veľmi dobrom stave a meria až 38 metrov, pričom bude zapísaný ako ďalšia pamiatka z územia Slovenska do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Počas záchranného výskumu sa našlo aj viacero ďalších zaujímavých nálezov ako náramky, šperky, či dokonca aj rímska peňaženka. (mm-m)

Foto FB Trnavská univerzita

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Ema Gocníková

Pozor, oranžová!

Na hlásenia o stratených lyžiaroch v nepriaznivom počasí sú horskí záchranári určite zvyknutí, ale zvyknúť si, že práve vy ste ten zablúdenec – šťastlivec, sa dá len ťažko.

„No čo, ideme? Nehlásia práve najkrajšie počasie, ale na ľadovci bude určite super a slnečno!“ poznamenal ešte v pyžamovom outfite môj brat Matej. „Rozhodne, veď sme tu posledný deň!“ vykríkol som z kuchyne a podal som mu šálku čerstvej kávy. Vypili sme ju na terase, z ktorej bol krásny výhľad na mestečko Kaprun, no dnešné ráno ho zahaľovala pomerne hustá hmla.

Včerajšia večerná lyžovačka bola super, užili sme si ju obaja a dnes to aj patrične cítime na stehnách, ale ani jeden z nás to nechce priznať nahlas. Keďže bola streda bežného pracovného týždňa a našinci už mali po prázdninách, rakúske zjazdovky boli tak akurát zaplnené domácimi a nemuseli sme sa vyhýbať nesmelým maďarským lyžiarom a odvážnym českým zjazdárom, dali sme si naozaj do tela. Nepomohol veľmi ani wellness a dokonca ani zázračný všeliek, komjatický fixkrém.

Raňajky už rozvoniavali z reštaurácie hotela, a tak sme rýchlo natiahli slušivé termo, hodili lyžiarske veci do auta a dobre sa posilnili pred náročným dňom na ľadovci. Aj keď sme dobrí lyžiari, zo 40 kilometrov zjazdoviek, ktoré stredisko ponúka, sme sa snažili vždy s rozumom vyberať a neprepáliť sily.

„Takže Kitzsteinhorn?“ uistil som sa už za volantom auta. „Jasné, nie je o čom,“ vytešoval sa Matej, „je tam predsa celoročne lyžiarska sezóna, tak trocha hmly to nemôže až tak pokaziť.“

Celodenný lístok vo vrecku a už nás nemohlo nič zastaviť na našej ceste do tritisíc metrov nad morom. Z panoramatickej lanovky sme si omrkli trate a prvá jazda bola naozaj luxusný zážitok. Poznáte to, širokánske upravené zjazdovky, sneh sa trbliece, slniečko vykúka spoza mračien. Mať tak priateľku, odpadla by z toľkej romantiky. Je tu však so mnou Matej, klasický brat, ktorý má akurát tak vtipné poznámky na môj zamrznutý sopeľ pod nosom. Inak, zima je tu poriadna a ešte sa zdvihol aj vietor.

„Dáme teplý punč?“ navrhol priateľsky. „A možno aj niečo zahryznúť by sme mohli,“ dodal som pohotovo. Taká kapustnica vie s lyžiarom narobiť divy. A ešte k tomu buchta na celý tanier „mit marmeláden“. Už sa aj vám zbiehajú slinky?

Super obedík za celkom stráviteľnú sumičku zaplnil naše útroby, ale to sme ešte vtedy ani len netušili, čo o chvíľu zaplní naše mysle.

„Dobrá hmla,“ poznamenal som zapínajúc si prilbu. Ešteže máme kvalitné okuliare a ideme už dole k autu, pomyslel som si, lebo inak by to už hraničilo s ľahkovážnosťou v tomto počasí točiť ešte zopár jázd.

„Choď prvý!“ ukázal som na zjazdovku. „Tvoja oranžová rosiňolka bude pre mňa orientačný bod, v strede pri skibare sa počkajme, “ dodal som.

Za tie roky spoločných lyžovačiek najprv s rodičmi a teraz už aj s partiou, sme celkom zohraný lyžiarsky tandem, aj slušní lyžiari, ale keď vám v tesnej blízkosti popred oči preletí... ... ja vlastne do dnešného dňa neviem, čo to bolo, v tom ľaku som mal pocit, že rozpätie krídiel má aspoň dva metre a že ma to proste zdrapne a hotovo. Stihol som sa prikrčiť a zabrániť tak priamemu zásahu, ale predsa ma ten prudký pohyb vyhodil zo stopy a skončil som v podivnej pozícii, že aj cvičiteľ jógy by mi určite potľapkal po pleci na znak uznania. Po chvíli temna sa ukázalo, že môj nápad s bratovou oranžovou rosiňolkou bol na nobelovku, rozhliadol som sa už v pozícii vertikálnej a zbadal dole predo mnou môj záchytný oranžový bod.

„Super, ešte posledný strmší úsek a sme pri parkovisku,“ hovoril som si v duchu, aj napriek už naozaj hustej hmle sme to dali bezpečne až dole. Vypínam lyže a podvedome hľadám sektor, v ktorom sme zaparkovali. „Matej, pamätáš sa, kde sme nechali auto? Ja mám nejaký chaos z tohto parkoviska!“ otáčam sa krčiac plecom k oranžovej rosiňolke. „Haló, Matej!“ mykám mu rukávom. „Brauchen Sie etwas ?“ ozvalo sa spod prilby. „Was?“ vyletelo zo mňa ani neviem ako. „Či si nepamätáš, kde presne parkujeme?“ zopakoval som otázku. Na odpoveď som však nečakal, lebo medzitým si ten sympatický starší pán zložil prilbu s okuliarmi.

„Prepáčte, Ich entschuldige mich, sorry!“ vytiahol som na neho tri svetové jazyky. Tak to by sme na dnešok mali za sebou a teraz tá jednoduchšia úloha, pomykať rukávom na tej správnej vetrovke. Analyzujem, rozmýšľam, premietam si udalosti posledných pár minút. Je vám to jasné! Mne bolo hneď a keď som si uvedomil pred tou obrovskou mapou strediska, kde som a kde je pravdepodobne Matej a že ja mám kľúče od auta, pri ktorom pravdepodobne teraz stepuje a už ma stihol nazvať všelijako, len nie svojím bratom, hneď som vedel, čo robiť. Záchrana v podobe mobilu, rýchle vysvetlenie, kde som a dohoda, že ma počká v najbližšej reštike. Ja zatiaľ mrknem nejaký skibus. Dobrý plán, akurát najbližší skibus o dve hodiny. No nič, veď jedálny lístok v skibare je dosť dlhý, nápojový tiež, prečkáme obaja.

Najdrahšie dve hodiny, aké som zatiaľ zažil. Aby som mohol v teplučku vyčkať na môj autobus a nezaberal pri bare len tak miesto, v pravidelných intervaloch mi bol ponúkaný barmanom drink teplý, teplejší, horúci, káva so šľahačkou aj bez, čaje všetkých druhov a samozrejme, niečo malé pod zub. Nevadí, nič nie je zadarmo, a to ešte neviem, čo ma bude stáť, aj keď verím, že to nebude o peniazoch, udobriť si brata.

Super, vystupujem! A čo vidím obďaleč? Konečne tú správnu oranžovú!

GOCNÍKOVÁ, E.: Pozor, oranžová! In: *Mladá slovenská poviedka 2023. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov.* Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2023, s. 4-5.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Ema Beňová

Konečne začalo svitať

Už od začiatku sa s tmou vzájomne prenasledujeme. Ráno som sa náhle zobudila ako keby ma zasiahol blesk. Alebo ako keby ma niekto vytiahol z vody. Snívalo sa mi, že sa topím. Všade okolo mňa bola len voda. Tmavá, hustá, strašidelná, tichá. Cítila som ju na každom chĺpku, na každom záhybe mojej kože. Ťahala ma nižšie a nižšie, nechcela ma pustiť. Nebola mi neznáma. Zaplavovala mi hlavu každý krát, čo som si ľahla do postele a zatvorila oči.

„Dieťa! Raňajky!“ ozvalo sa z kuchyne. Spamätala som sa. Je pondelok a tato mi práve prichystal raňajky. Neviem, prečo ma volá dieťa, však vie ako ma s mamou pomenovali. Moje meno je: prvé písmenko, druhé písmenko a tretie písmenko. Zdvihnem sa z môjho prístavu, ktorý je zároveň aj mojou divokou vodou. Ani si nepamätám ako a som v škole. Sedím, nevnímam. Všade sú siluety bez farby a tvaru. Okolo mňa je školský hluk, ale ja nič nepočujem. Uši mi zaplavila voda.

„Sprav úlohu číslo tri,“ povie silueta pri katedre. Postavím sa a píšem na tabuľu. O niekoľko hodín prídem domov a najem sa. Niekto príde domov, niečo mi vraví a zrazu ležím v posteli a topím sa. Znovu.

Opätovne ide všetko tak isto. Topím sa. Zakotvím. Raňajkujem. Sedím, a nič nepočujem. Teda počujem:

„Ahoj, môžem si prisadnúť?“ prehovorí na mňa spolužiačka oblečená v červenom tričku. Kývnem hlavou. Začne hodina a iná silueta pri inej katedre nám prikáže popárovať sa a rozprávať sa na tému rodina. Spolužiačka, s ktorou sedím, sa ku mne otočí, usmeje sa a začne. Očakávam, že nebudem nič počuť, ale ja počujem. Nie zreteľne, ale dostatočne. Hovorí mi o svojej sestre, mame, starej mame aj o škrečkovi. Prekvapivo sa ju snažím počúvať, ale keď sa pozriem z okna vidím to známe temno. Väčšinou ma celú obklopí a pohltí, no nie dnes. Dnes sa na mňa len škaredo pozerá spoza žalúzií. Cítim, ako sa ma chce dotknúť, ale osoba vedľa mňa jej prekáža.

Keď si večer položím hlavu na vankúš, očakávam divokú vodu. Na moje prekvapenie necítim vodu v ušiach, tie mám čisté. Pozriem sa pod seba a pohľad mi opätuje tma. Hnevá sa, cítim to. Okolo mňa je biela hmla. Taká, na ktorú sa v skoré chladné ráno pozriete z okna a poviete:

„Fíha, tá je hádam z mlieka robená!“

Tento priestor je mi neznámy, teda až na tmavú zem. Pomaly začnem kráčať. Cítim sa tu lepšie, nič ma neťahá, nič mi neubližuje. Iba mi zaslepuje oči. Neviem, čo si mám o nej myslieť. Lepšie sa tu dýcha, ale ja som zvyknutá na nekonečnú vodu a tmu. Cítim sa trochu ako pes, ktorého celý jeho život držali zavretého v dome a zrazu ho vypustia von na slobodu. Po rokoch vidí nádej, ale on nevie ako sa má k svetlu správať.

Prejde niekoľko týždňov a ja sa ráno zobudím na správu: „Pozri na túto zlatú mačičku,“ píše spolužiačka, ktorá sa so mnou rozprávala vtedy na tej hodine, „takú by som chcela.“ Už to nie je len moja spolužiačka, ktorú pozdravím a zvrtnem sa preč. Je to osoba blízka mojej duši i srdcu, s ktorou sa delím o všetko. Je to moja priateľka.

V momente, keď dorazím do školy, som zvítaná šiestimi tvárami. Nie sú to siluety. Predo mnou sedia ľudia s fyzickým telom, farbou. Ja všetko vnímam a počujem. Odpovedám, bavím sa, smejem sa. Pozriem sa von z okna, a žiadna tma na mňa nečíha. Samozrejme, z celého času, ktorý som s ňou strávila mi ostali jazvy. Sú to pripomienky toho, čo raz bolo. Niekto by možno povedal, že sú to skôr varovania, ale to je už na každom, ako na svoje tmavé časy bude spomínať. Je to veľmi jednotlivá a osobná záležitosť, a preto mi zostali jazvy najmä tie neviditeľné, ku ktorým mám prístup len ja. Mám aj nejaké viditeľné na tvári, lakti a nad kolenami. Ale my, ako ľudia, žijeme s jazvami celý náš život. Nezáleží na tom, či ich iní vidia alebo nie. A teraz som rada. Som rada za ľudí predo mnou a za tmu, ktorú už nevidím.

Nikto z nich nevie o mojej tme. O mojom tieni, ktorý začal so mnou vrastať do jednej bytosti. Bytosť možno nie je ani správne slovo. Nemyslím si, že na to pomenovanie vôbec existuje. Nie som si istá, či by sa na mňa usmievali, keby vedeli, čo na mňa číhalo spoza žalúzií, spod stolov a čo sa na mňa tak často pozeralo naspäť v zrkadle. Ja som taká iná a zároveň úplne rovnaká od mojej tmy. Aj keď mi ubližovala, cítim v sebe tú stratu, ako keby urezali kúsok zo mňa. Nerada si to priznávam, ale je mi ľúto mojej tmy, môjho urezaného kúska. Asi by som sa mala rozlúčiť...

Ležím. Nie v posteli, ani na zemi. Ležím v zemi. Nado mnou sú známe tváre a pozerajú sa dole. Nedokážem rozoznať, či plačú, alebo sa smejú. Možno oboje. Možno ani jedno z toho.

Pozerám sa dole do diery v zemi. Vidím seba. Okolo sú známe tváre. Možno sa smejú, možno plačú, možno oboje. Neviem ako som sa do tejto situácie dostala. Je mi smutno za mnou, ale zároveň som rada, že som bola schopná ju konečne uložiť do pokojného spánku. Možno sa vráti, ale ja nechcem, aby sa trápila. Nie kvôli mne, ale kvôli nej. Už toho bolo priveľa. Predsa aj tiene potrebujú niekedy oddych. Pozriem sa na pomník a vidím tam striebornou farbou napísané tri písmená. Posledný krát sa pozriem dole: „Konečne začalo svitať, Ema.“ Otočím sa. Odídem.

BEŇOVÁ, E.: Konečne začalo svitať. In: *Mladá slovenská poviedka 2024. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov*. Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2024, s. 28-29.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

„Slovenské výtvarné dielne" pre prázdninujúce varšavské deti

V pondelok 3. februára 2025 sa v priestoroch Centra pre rodinu vo Varšave-Starom meste uskutočnili „slovenské výtvarné dielne" pre deti vo veku 6-8 rokov. Prázdninujúce varšavské deti si mali možnosť vypočuť základné informácie o Slovensku, do poľštiny preložené úryvky zo známych slovenských rozprávok, ako aj pozrieť krátke animované filmy a to, čo ich najviac zaujalo„umelecky inšpirovalo", následne výtvarne stvárnili na výkrese. Všetci účastníci tvorivého popoludnia boli odmenení na poľskom obchodnom trhu dostupnými sladkosťami slovenského výrobcu. (Monika Kalinowska)

„Slovenské hrady a zámky" vo Varšave

V galérii Slovenského inštitútu vo Varšave sa 20. februára 2025 uskutočnila vernisáž výstavy fotografií Marka Hajkovského pod názvom „Slovenské hrady a zámky". Autor v hlavnom meste Poľskej republiky predstavil reprezentatívny výber 30 veľkoplošných fotografií – „naprieč" jednotlivými slovenskými regiónmi – zo svojho rozsiahleho projektu záberov slovenských kultúrno-historických pamiatok. Ako uviedol vo svojom príhovore, zachytávaním historických architektonických skvostov sa snaží poukázať na naše bohaté kultúrne dedičstvo a popularizovať ho doma aj v zahraničí. Riaditeľ Slovenského inštitútu vo Varšave Milan Novotný pripomenul viaceré medzinárodné ocenenia autorovej tvorby a prezentované fotografie označil – popri ich nespornej umeleckej a dokumentačnej

hodnote – aj za nádhernú symbolickú pozvánku na návštevu Slovenskej republiky. (Ľudmila Miller)

Prednáška a diskusia o Warholovi a Witkacym

V Slovenskom inštitúte vo Varšave sa 27. februára 2025 uskutočnila prednáška Marka Sredniawu „Dvaja páni W – Warhol a Witkacy". Zakladateľ „Inštitútu Witkacego" (Stanislaw Ignacy Witkiewicz – „Witkacy", 1885 – 1939, významný poľský dramatik, výtvarník a fotograf, jedna z najvýraznejších postáv stredoeurópskej medzivojnovej avantgardy) vo svojej prednáške, doplnenej prehľadnou „porovnávacou" prezentáciou dobových fotografií, dokumentov a reprodukcií diel oboch umelcov, príťažlivou formou porovnal ich „viacrozmerné" umenie a priblížil aj spôsob, akým sa ich tvorba stala svojským umeleckým „odzrkadlením" reality medzivojnového obdobia v Európe (Witkiewicz) a 60. – 80. rokov 20. storočia v USA (Warhol). (Monika Kalinowska)

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Zápisník včelára – marec

autor | Inga Majeriková

Marec je zvyčajne prvým mesiacom v kalendárnom roku, v ktorom sa priemerné teploty začínajú pohybovať nad nulou. Vo vyššie položených častiach Slovenska sú však aj naďalej nestále a pretrvávajú aj mrazy. Každopádne po jarnej rovnodennosti sa dni začínajú markantnejšie predlžovať a vo vzduchu cítiť blížiacu sa jar. Spočiatku včelár sleduje a vyhodnocuje očisťovacie prelety, neskôr, počas slnečných dní, kedy teplota vzduchu v tieni vystúpi na +15°C, je ideálny čas aj na prvú rýchlu prehliadku včelstiev. Zistí pri nej stav včiel a kvalitu zásob. V prípade potreby doplní plásty s medom a peľom. Keďže včely už častejšie lietajú von z úľa, je vhodné odstrániť zábrany proti hlodavcom z letáčov. V tomto období môže včelár sledovať aj intenzívne čistenie úľa – včely vynášajú von z úľa odpadky a mŕtvolky. Včelia matka čoraz viac ploduje a larvy začínajú vyliezať z vajíčok, starajú sa o nich robotnice, ktoré ich kŕmia a udržujú v teple. V polovici marca sa už nachádza vo včelstve cca 10 000 zaplodovaných buniek, z ktorých sa po 21 dňoch denne vyliahnu stovky nových včiel.

Peľová znáška

V marci, kedy sa celá príroda prebúdza zo zimného spánku a včielky začínajú nosiť peľ, nastáva veľké jarné plodovanie. Obyvateľky úľa najprv lietajú len na kratšie vzdialenosti cca do 50 m. Peľ nosia v peľových obnôžkach rôznej farby (žltej, hnedej, bielej, červenej, čiernej). Počas skorej jari navštevujú stromy a kríky, neskôr začnú aj kvitnúce kvety. Kým pri zbieraní peľu sa na kvetoch zdržia len krátko, rýchlo prelietavajú z kvetu na kvet, pri zbieraní nektáru im to trvá oveľa dlhšie. V skorom jarnom období nájdu včely výdatný zdroj peľu (nie však nektáru) na lieskach a jelšiach, ktoré sú vetrom opelivé. Lieska obyčajná je rozšírená na celom území Slovenska, kvitne od februára do apríla, peľ z nej včely zbierajú často už pri prvých preletoch. Jelša kvitne v marci alebo v apríli pred rozvinutím listov. Drieň obyčajný a vŕba rakyta poskytujú včelám peľovú i nektárovú znášku. Brest, osika a topoľ zase môžu byť v lete aj zdrojom medovice. Z kvetov v skorom jarnom období sú pre včielky vhodné tieto rastliny: poniklec, pľúcnik lekársky, prvosienka, záružlie močiarne, pečeňovník trojlaločný či chochlačka dutá. Výsadbou uvedených stromov, kríkov či kvetín v okolí včelnice včelár výrazne podporí jarnú peľovú znášku.

Lieska obyčajná

Záružlie močiarne

Napájadlá

Na trávenie peľu a riedenie zásob včely spotrebujú veľa vody. Bez vody nedokážu produkovať ani materskú kašičku. Je preto nevyhnutné, aby včelár ideálne už po prvom prelete, nainštaloval na slnečné bezveterné miesto na včelnici napájadlá. Tieto by sa však nemali nachádzať v letovej dráhe včiel, ktoré by ich mohli znečistiť svojimi výkalmi. Aby včely rýchlejšie našli napájadlo, môže včelár umiestniť blízko neho vnadidlo, t. j. kúsok medového plástu a cukrovú vodu so štipkou soli. Soľ totiž pomáha včelám tráviť peľ. Napájadlo by malo byť plytkejšie, pričom by sa v ňom mali nachádzať napríklad kamienky, kusy dreva, vetvičky, mach alebo iné ostrovčeky, na ktorých sa môžu včely zachytiť, aby sa neutopili. Je potrebné dbať aj na to, aby bolo napájadlo stále čisté a funkčné.

Je jarné chemické ošetrenie včiel proti klieštikovi vhodné?

Niektorí včelári ošetrujú včelstvá kyselinou mravčou aj v predznáškovom a medziznáškovom období, čo spôsobuje kontamináciu medu a pri veľkých plochách otvoreného plodu môže priniesť viac škody ako úžitku. S klieštikom je potrebné bojovať v lete a na jeseň! Ak totiž liečenie prebehlo správne, stačí na jar vyrezať nadbytočné trúdie plásty alebo zlikvidovať plod s klieštikom. Prípadne vložiť do úľa preventívne 2 pásiky Ekopolu, ktorý obsahuje esenciálne oleje z paliny horkej (30 mg), koriandra (80 mg), tymiánu (50 mg) a mentolu (20 mg). Na začiatku včelárskej sezóny sa nachádza 80 % roztočov na plode, pretože samičky klieštika sa chcú rýchlo rozmnožovať po dlhšej zimnej plodovej prestávke. Keď chceme urobiť účinné ošetrenie proti klieštikovi, musíme v prvom rade ošetriť včelí plod. Jednou z metód je hypertermia, t. j. tepelné ošetrenie včelstva. Klieštiky vplyvom tepla zahynú zhruba do 20 až 50 hodín. Včelie larvy totiž vyššiu teplotu prežijú ale klieštiknie. Je teda potrebné vybrať zaviečkovaný plod, zmiesť všetky včely a až následne plodové rámiky vystaviť vhodnej teplote a času pri potrebnej vlhkosti, aby sa zabránilo znehodnoteniu včelieho plodu. ■

Viete, že...

niektorí ekologicky zameraní včelári chovajú včely v hlinených úľoch? Tieto sú vyrobené z hliny, konského trusu a vŕbových prútov. Včely si v nich stavajú plásty samostatne, bez pomoci človeka. Hlinené úle sú ideálne na podporu rojenia, avšak medový výnos je v nich značne obmedzený. Najstaršie hlinené úle (zhotovené z nepálenej hliny a slamy) našli izraelskí archeológovia v lokalite Tel Rehov. Pochádzajú vraj z druhej polovice 10. storočia pred naším letopočtom.

Zdroj: www.zajezka.sk

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Blahoželáme

Pri 40. narodeninách
Ti prajeme zdravie, lásku a šťastie!
Nech máš vo vzťahoch teplo,
v duši pokoj, v rodine harmóniu,
v povolaní úspech, v živote šťastie,
v okolí krásu a u blízkych
rešpekt a obdiv.
Všetko najlepšie k narodeninám!

Narodeninový vinš zasiela krajanke **Renáte Markovičovej z Krempách**, ktorá 7. marca oslávila 40. narodeniny, manžel, deti, rodičia a ostatná rodina.

***

Milá Julia,
18 rokov je Ti dneska
a to je chvíľa viac než pekná.
Prajeme Ti, čo sa praje
nech Ti život šťastie dáva,
pevné zdravie, nech máš stále
a si spokojná neustále,
láska nech Ti navždy vydrží
a Tvoje srdce ranu
v dospelosti nikdy neutŕži.
Všetko najlepšie!

Blahoprianie k narodeninám zasielajú slečne **Julii Pacigovej z Krempách**, ktorá 10. marca oslávila 18. narodeniny a vstúpila do sveta dospelých, rodičia, súrodenci, starí a krstní rodičia, ako aj ostatná rodina.

***

K Tvojim desiatym narodeninám
Ti prajeme všetko najlepšie,
čo môže človek zažiť
v desiatich rokoch: veselých kamarátov,
zaujímavé aktivity, zábavné nápady,
krásne výlety, maškrty a skvelú náladu!

Blahoželanie zasielajú **Filipovi Jędrzejczykovi z Krakova**, ktorý 11. marca oslávil 10. narodeniny, starí a krstní rodičia.

***

Milý otec, k Vašim 75. narodeninám Vám želáme
úprimné teplo, podporu a starostlivosť!
Nech Vaše srdce bije silno,
duša sa raduje a oči žiaria!
Nech máte vždy dôvod pre úsmev
a vychutnávate si každý deň!
Vítajte rána, lúčte sa so západmi slnka
a jednoducho žite obklopený
šťastím a blízkymi ľuďmi.

Narodeninový vinš zasiela krajanovi **Jozefovi Bryjovi z Podvlku**, ktorý v marci oslávil významné životné jubileum 75. narodeniny, manželka a syn Lucjan s rodinou.

***

Prstienky zlaté, čo dnes navliekate,
nech chránia Vašu lásku,
ktorú v srdciach máte.
Nič lepšieho sa nedá
do života priať,
len aby jeden druhého mal rád.
Nech Vaša láska kvitne
každým dňom
a šťastie sprevádza
Vás celým životom.
Život je ako rozprávka,
umenie je žiť,
a preto Vám dnes prajeme
šťastne vykročiť.

Gratuláciu zasielame krajanom **Helene Chalupkovej z Novej Belej a Petrovi Mošovi z Krempách**, ktorí 15. februára 2025 slávnostne vyslovili v novobelskom chráme manželský sľub a začali spoločnú púť životom. Novomanželom prajeme pekný spoločný život naplnený vzájomnou podporou, porozumením a ústretovosťou.

***

Dňa 3. februára t.r. krajanka **Helena Mokrá**, predsedníčka Odboru Matice slovenskej v Trstenej, oslávila svoje 70. narodeniny. Krajania z Oravy jej zo srdca prajú veľa zdravia, šťastia a pripájajú blahoželanie:
Len to najkrajšie, čo život môže dať
Chceme Ti pri Tvojom 70-ročnom jubileu priať.
Nech slza bolesti Ti tvár nikdy nezmáča,
Žiaľ, smútok nech sa Ti chrbtom otáča,
nech len zdravie, šťastie, láska a dobrota,
sú náplňou ďalších rokov Tvojho života.

***

Čas mladosť odniesol,
ale nie srdce,
všetci dnes na Teba
myslíme vrúcne.
Chceme Ti popriať
radosť a šťastie
do mnohých ďalších rokov,
chceme Ti popriať
zdravie a radosť
a čas - nech ide krokom.

Narodeninový vinš zasiela krajanke **Jozefe Kromkovej z Malej Frankovej**, ktorá 12. marca t.r. oslávila 80 rokov života, brat Jozef z Fridmana s celou rodinou.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Milý otec,
nech Váš život s láskou rastie,
nech na úspech máte vždy šťastie.
Aby všetky chvíle boli vzácne
a kroky Vaše nebojácne kráčali
do budúcnosti.
Nech Vám Pán Boh žehná.
Všetko najlepšie!

Blahoprianie zasielajú krajanovi **Jozefovi Majerčakovi z Novej Belej**, ktorý 27. februára t.r. oslávil krásne 87. narodeniny, synovia s manželkami, vnučatá a pravnučatá.

***

Nepozeraj sa už spiatky,
teš sa z krásnej šesťdesiatky.
Veď život rýchlo letí ako šíp,
ako ho najlepšie prežiť nevie nik.
Nech krásne spomienky
z mladosti sa k Tebe vrátia
a všetky zlé sa navždy stratia.
Nech tento krásny deň,
dá Ti úsmev a radosť len.
Nech každý ďalší rok,
dá ti len šťastný krok.
Nech navždy tvoja dobrá duša rastie,
nech Ti dá Pán Boh lásku a šťastie.

Narodeninový vinš zasiela krajanovi **Jozefovi Majerčakovi z Nitry**, rodákovi z Novej Belej, ktorý 27. februára t.r. oslávil životné jubileum 60 rokov života, celá rodina Majerčaková.

***

Milí rodičia,
kedysi ste si prstienky dali
a už je to 30 rokov.
Večnú lásku ste si sľubovali
a ten sľub nikdy nezobrali ste späť.
Tak ako kedysi,
tak aj dnes Vám v srdci zvony znejú.
A spolu s nami šťastie, lásku
k Vášmu výročiu Vám prajú.
Všetko najlepšie
do ďalších spoločných rokov!

Blahoželanie zasielajú manželom **Anne a Eugeniuszovi Kovalčíkovcom z Čiernej Hory**, ktorí 25. februára t.r. oslávili 30. výročie sobáša, deti, nevesta, zať a vnúčatá.

Milá návšteva zo Slovenska

Na začiatku marca navštívil Galériu slovenského umenia v Krakove vdp. Michal Válka, autor knihy o biskupovi Dominikovi Kaľatovi z Novej Belej, ktorý si spolu s birmovancami pozrel práve prebiehajúcu výstavu Martina Juraja Oscitého. Spomínaný výtvarník je tiež autorom biskupského erbu a portrétu na obálke knihy *Dominik Kaľata biskup, ktorý stával mosty*, do ktorej nám autor napísal venovanie. Hosťujúca návšteva sa stretla v sídle Spolku Slovákov s ge-

nerálnym tajomníkom Ľudomírom Molitorisom a šéfredaktorkou časopisu Život Agátou Jendžejčíkovou, kde bola priblížená činnosť Spolku a redakcie. (aj)

Gerbócova Literárna Snina 2025

Máte literárny talent? Podeľte sa o neho a prihláste sa do XXIV. ročníka literárnej súťaže Gerbócova Literárna Snina, ktorá je autorskou literárnou súťažou začínajúcich slovenských autorov z celého sveta. Môžu sa teda do nej zapojiť aj zahraniční Slováci v oblasti poézie, prózy a eseje. Viac informácií nájdete na stránke www.kulturasnina.sk, v záložke podujatia a oznamy. (mm-m)

Kontroly na hraničných prechodoch

Na hraničných prechodoch v Chyžnom (na fotografii), Nedeci a Piwnicznej Zdroju od soboty 8. marca boli nariadené malopoľským vojovodom kontroly prevážaných zo zahraničia živých zvierat z dôvodu objavenia výskytu slintačky a krívačky v Maďarsku. Je to vysoko nákazlivá vírusová choroba postihujúca dobytok. Doprava živých zvierat smerom do Poľska je možná len cez spomenuté hraničné prechody, kde sú dovažané zvieratá kontrolované a dezinfikované. (aj, foto: Biuro prasowe wojewody)

eprasa.pl c0fbb5bf1f

ODIŠLI OD NÁS

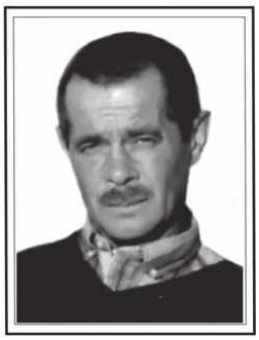

Dňa 24. februára 2025 zomrel vo Fridmane vo veku 63 rokov krajan

JOZEF BRINČKA

Zosnulý bol dlhoročným čitateľom časopisu Život a krajanom. Odišiel od nás dobrý človek, syn, brat, švagor a ujo. Nech odpočíva v pokoji!

Dňa 26. februára 2025 zomrel vo Fridmane vo veku 86 rokov krajan

KAROL MARKOVIČ

Zosnulý bol dlhoročným čitateľom časopisu Život a krajanom. Odišiel od nás starostlivý manžel, otec, svokor, dedo a ujo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP vo Fridmane

Dňa 17. februára 2025 zomrela v Banskej Bystrici vo veku 89 rokov krajanka

IRENA HALMLOVÁ

rodená Kovalčíková

Zosnulá bola rodáčkou z Tribša, Slovenkou, vernou a dlhoročnou čitateľkou časopisu Život. Usadila sa na Slovensku, kde sa venovala učiteľskému povolaniu. Svoju cestu za vzdelaním začala na základnej škole v Levoči, pokračovala v Kežmarku na Strednej dievčenskej škole a napokon tam absolvovala aj Strednú pedagogickú školu pre 1. – 4. stupeň ZŠ. Svoju učiteľskú dráhu začala na základnej škole v obci Litava a potom v Šálkovej. So svojimi prvými pracoviskami mala spojené veľmi pekné spomienky, ktoré jej hriali srdce dokonca života. S nostalgiou rozprávala o rokoch strávených práve v tamojšom prostredí. Napokon učila 20 rokov na Strelníkoch v Banskej Bystrici. Tam viedla aj divadelný súbor. Neskôr sa zamestnala na 9-ročnej ZŠ na Ďumbierskej ulici v Banskej Bystrici. Medzi časom vyštudovala odbor biológia a chémia na Vysokej pedagogickej škole v Banskej Bystrici, kde sa usadila a vydala. Mala veľmi dobrý kontakt so žiakmi aj s tými bývalými, ktorí aj po rokoch, keď už bola v dôchodku, nikdy nezabudli na svoju pani učiteľku. A do posledných dní jej života na ňu spomínali s láskou a dávali ju pozdravovať. Práve láska k učiteľskému povolaniu, ku škole a žiakom jej pomohla prekonať ťažký čas, keď jej zomrel manžel. Jej rodiskom bol Tribš, kde často prichádzala na návštevy a vždy sa živo zaujímala o osudy Slovákov v Poľsku. Neraz pri tejto príležitosti sme sa so zosnulou krajankou pozhovárali o slovenskosti na Spiši a v jej rodine. Od najmladších rokov bola vychovávaná v slovenskom duchu a to povedomie si niesla celým svojím životom. Rovnako to bolo v rodinách jej súrodencov, ktorí tiež udržiavali slovenskosť vo svojich rodinách. Ako hovorievala dostala ju ako dar do vienka a niesla ho ďalej. Kontakt s rodiskom jej zabezpečoval vo veľkej miere časopis Život. Vedela oceniť nezištnú prácu a snahu ľudí v prospech slovenského povedomia v spišských obciach, pričom si uvedomovala, že si to žiada od nich veľa sebazaprenia a rozličných úskalí, ktoré pritom prežívali, ale sa svojho pôvodu nevzdali.

Bola sympatickou a veselou osobou, ktorá sa vedela pozhovárať s každým koho stretla. Svojou láskou k učiteľskému povolaniu oslovila aj neter Máriu, ktorá po vzore svojej tety sa stala taktiež učiteľkou. Bola pre ňu oporou v povolaní. Na sklonu svojho života zosnulá strávila viac času v rodisku, kde ju opatrovala neter Mária a jej rodina a spolu diskutovali o krajanských otázkach i svojich záľubách. Odišla od nás bývalá učiteľka so srdcom plným lásky, starostlivá teta, švagriná, krstná mama a príbuzná. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Tribši a redakcia Život

Dňa 14. februára 2025 zomrel na Slovensku vo veku 38 rokov

P. GREGOR OSKWAREK, OSPPE

Páter Gregor zomrel po 19 rokoch rehoľného zasvätenia v reholi Pavlínov a 12 rokoch v kňazskej službe. Pochádzal z Jablonky a ako mladý človek vstúpil do rehole Pavlínov v Poľsku. Neskôr odišiel na Slovensko a tam pôsobil najskôr v Trnave a potom v Šaštíne. Pútnici zo Spiša sa mali príležitosť s ním stretnúť cez prázdniny, keď putovali k Sedembolestnej Panne Márii do Šaštína. Odišiel od nás rehoľník, kňaz, syn, brat a známy. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Jablonke

Dňa 20. februára 2025 zomrel v USA vo veku 65 rokov krajan

JÁN VACLAV

Zosnulý bol čitateľom časopisu Život. Odišiel od nás starostlivý manžel, otec, syn, dedo, brat, krstný otec, ujo a priateľ. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Čiernej Hore od Jurgova

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Spomienka na Jána Vaclava

S hlbokým smútkom sme prijali správu o odchode do večnosti krajana, predsedu Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Čiernej Hore od Jurgova Jána Vaclava, ktorá prišla k nám do redakcie 26. januára t. r. Zosnulý bol dlhoročným predsedom a aktívnym členom v rámci krajanského hnutia. Spolu s ďalšími krajanmi sa stretával a diskutoval o otázkach slovenského vyučovania na miestnej základnej škole, kde bolo vyučovanie obnovené, ale neskôr opäť zaniklo. Podporoval tiež slovenské spevy v miestnom kostole.

Zomrelý Ján sa narodil v slovenskej roľníckej rodine Žofie, rod. Gomikovej, a Andreja Václavovcov. Mal jedného brata, ktorý žil na Slovensku. Od skorého detstva bol veľkou oporou pre otca a vypomáhal mu na gazdovstve. Od najmladších rokov bol vedený k slovenskému povedomiu. Navštevoval slovenskú základnú školu. Keď vyrástol, stal sa členom dobrovoľného hasičského zboru, v ktorom pôsobil tridsať rokov a potom bol hasičom v zálohe. Ako mladý chlapec chodil na kosby do Javoriny, kde si vždy niečo privyrobil. V roku 1952 dostal povolávací rozkaz do poľskej armády. Bol na dvojročnom vojenskom výcviku v Złocieńcu. Po návrate z vojenčiny sa oženil s krajankou Alžbetou. Spolu postavili dom, do ktorého sa v roku 1970 nasťahovali. Vychovali dve deti. Dožili sa vnukov i pravnukov. Zosnulý krajan chodil do práce na Slovensko, na stavby do Nového Targu a neskôr pracoval ako ľudový umelec pre Cepeliu. Vo voľnom čase sa stretával so známymi a susedmi. Počas stretnutí si spolu vždy zaspievali slovenské pesničky. V jeho domácnosti bolo vždy prítomné slovenské písané slovo. Čítal časopisy a noviny Život, Posla, Katolícke noviny, Pútnika svätovojtešského a slovenské knihy. Vždy sa živo zaujímal o krajanské dianie, ktorého sa cítil súčasťou. Počúval slovenský rozhlas a sledoval slovenskú televíziu.

Zosnulý prežil spolu s manželkou takmer 69 rokov spolu v manželstve, do ktorého vstúpili 30. januára 1956. Aj po toľkých rokoch sa vedeli na seba usmievať a nechýbal im humor, čo sme pri návštevách v ich domácnosti neraz zažili. Ako spolu voľakedy povedali, žilo sa im spolu dobre, keďže sa často na seba usmievali. Prinášalo im to elán do práce, ale i utužovalo ich manželský vzťah. Radi si vždy vtipkovali a vďaka tomu mali veselú domácnosť. V spoločných rozhovoroch sme neraz diskutovali o otázkach slovenskej národnostnej menšiny na Spiši. Nebohý Ján bol dobrosrdečným, veselým a usmievavým človekom. Zúčastňoval sa krajanských schôdzí, porád Života a zjazdov. Zomrel vo veku 92 rokov.

V posledných rokoch sa manželia presťahovali k dcére do Koskowic v okolí Legnice, ktorej rodina ich opatrovala. Na poslednej ceste nebohého sprevádzala manželka a príbuzní. Odišiel od nás starostlivý manžel, otec, dedo, pradedo a krajan. Nech odpočíva v pokoji a všetci, kto ste ho poznali venujete mu tichú modlitbu.

Redakcia Život

Nebohý Ján s manželkou Alžbetou. Foto: rodina Turek

Miesto posledného odpočinku našiel na cintoríne v Koskowiciach. Foto: rodina Turek

Slovenské sv. omše v nedeľu a sviatky na Spiši a Orave

Nová Belá - farnosť sv. Kataríny Alexandrijskej o 11.00 hod.
Krempachy - farnosť sv. Martina o 10.30 hod.
Nedeca - farnosť sv. Bartolomeja o 7.30 hod.
Kacvín - farnosť Všetkých Svätých o 9.15 hod.
Jurgov - farnosť sv. Sebastiána o 11.00 hod.
Vyšné Lapše - farnosť sv. Petra a Pavla o 7.00 hod.
Jablonka - farnosť Premenenia Pána o 16.00 hod.
Spišská Stará Ves - farnosť Nanebovzatia Panny Márie o 8.00 a 11.00 hod.
Veľká Franková - farnosť sv. Mikuláša o 9.30 hod. a filiálka Malá Franková o 8.00 hod.
Ždiar - farnosť Navštívenia Panny Márie o 7.45 hod. a 9.30 hod., filiálka Tatranská Javorina - kostolík sv. Anny o 11.00 hod.
Trstená - farnosť sv. Martina o 7.00, 8.30 a 10.30 hod.
Bobrov - farnosť sv. Jakuba o 8.00 a 10.30 hod.

c0fbb5bf1f

Milé deti, nakreslíte nám, ako vyzerajú vaše prípravy na jarné obdobie. Svoje kresby nám pošlite do redakcie a jedného z vás odmeníme peknou slovenskou knihou. V marci sme odmenili Martynu Klukošovskú.

Maruška P.

O ľadovom medveďovi

V krajine, kde sú ľadovce a len samý sneh, žil jeden ľadový medveď. Bol to medveď samotár. Nepotreboval kamarátov ani ľadovú medvedicu. Bol spokojný, keď býval sám. Jazdil na ľadových kryhách, váľal sa na snehu a plával si v ľadovej vode. Robil si, čo chcel, kedy chcel, a bol šťastný, že sa nemusí o nikoho starať. Jedného dňa sa však stalo niečo, čo ľadového medveďa zmenilo.

Bolo skoro ráno, slniečko sa pomaly začalo ukazovať a všade naokolo sa trblietal sneh. Ľadový medveď si pochrupkával, keď ho zrazu začalo niečo pod labou tlačiť. Rozospato otváral oči, natiahol sa a pohľadom skĺzol k miestu, kde mal labu. Ležalo tam vajce.

Medveď uskočil a neveriacky si ho prezeral. Po chvíli sa vajce začalo hýbať. Objavila sa jedna prasklinka, potom druhá a nakoniec sa z vajca vyliahol malý tučniak. Pozeral sa na medveďa a prehovoril: „Mama."

„Nie nie, ja nie som tvoja mama. Ja som medvedí chlapec. Nie som dievča," ihneď sa ohradil medveď.

„Kuk?" spýtal sa tučniak. „Nie kuk, ale chlapec. Proste medveď," vysvetlil medveď.

„Aha, otec," odvetil tučniak.

„Žiadny otec. Nie som tvoj otec. Som ľadový medveď a ty si tučniak. Ako môžem byť tvoj otec? To je hlúposť. Tvoje vajce musel ku mne asi doniesť silný vietor. V noci fúkalo," vysvetľoval mu medveď. Ale tučniak sa na neho len pozeral a nechápal to.

„Tak vieš čo? Poď. Nájdeme tvojich rodičov," vzal medveď tučniaka do svojich veľkých labiek a vyrazili.

Chodili krížom-krážom, hľadali snáď úplne všade, ale nenašli nikoho. Nikde nikto. Žiadne tučniaky ani stopy v snehu. Len medveď a malý tučniak. Medveďovi nezostávalo nič iné, než sa o toho malého čiernobieleho drobca postarať.

Po dlhom hľadaní rodičov im vyhladlo. Medveď pripravil jedlo. Keď sa najedli, unavene si ľahol do svojho pelechu. Tučniak si nesmelo pricupital k nemu a pritúlil sa. Veľký samotár medveď nevedel, čo má robiť. Vrtel sa. Doteraz bol vždy sám. Nevedel, čo to je mať niekoho tak blízko. Keď sa ale na tučniaka pozrel, ako sa k nemu túli, ako u neho hľadá bezpečie, úplne ho to zahriało. Pocítil niečo zvláštne. A hneď vedel, že sa musí o malého tučniaka postarať.

Dni ubiehali a medveď si zvykol nebyť sám. Tučniaka si obľúbil, aj keď pôvodne nechcel. Začal ho mať rád. Zažili spolu veľa zábavy a medveď zistil, že keď má s kým zdieľať radosť, je tá radosť väčšia.

Po nejakej dobe, keď už bol tučniak starší, v diaľke medveď niekoho zahliadol. Na vode na veľkej odlomenej ľadovej kryhe plávali dvaja tučniaci. Rozhliadali sa bez prestania do všetkých strán, ako keby niečo hľadali.

Keď priplávali bližšie k ľadovému medveďovi, spýtali sa ho: „Dobrý deň, pred niekoľkými mesiacmi bol v noci veľmi silný vietor. Dokonca sa z toho stala snehová búrka. Vtedy sme mali vajíčko a v ňom bolo naše bábätko. Snažili sme sa ho chrániť, ale vietor bol silnejší a vytrhol nám ho. Stratili sme ho. Odvtedy ho hľadáme. Nevidel si tu niekde opusteného tučniaka?"

V tej chvíli z domu od ľadového medveďa vyšiel mladý tučniak. Pozeral sa na tých dvoch a nechápal, čo sa deje. Keď sa všetko vysvetlilo, rodičia boli šťastní, že našli svoje stratené mláďa. Veľmi ľadovému medveďovi ďakovali, že sa o neho staral.

Dlho si potom rozprávali, akú cestu prešli, kým našli malého tučniaka. On zase rozprával, čo všetko zažil s ľadovým medveďom. Rodičia tučniaka pochopili, aké veľké priateľstvo medzi ich synom a medveďom vzniklo. A tak sa rozhodli neodísť nikam ďaleko, ale postaviť nový dom kúsok od medveďa. Samotár odvtedy nikdy nebol sám. A mohol sa zo všetkého tešiť s niekým blízkym. (Zdroj: www.rozpravkozem.sk)

eprasa.pl c0fbb5bf1f

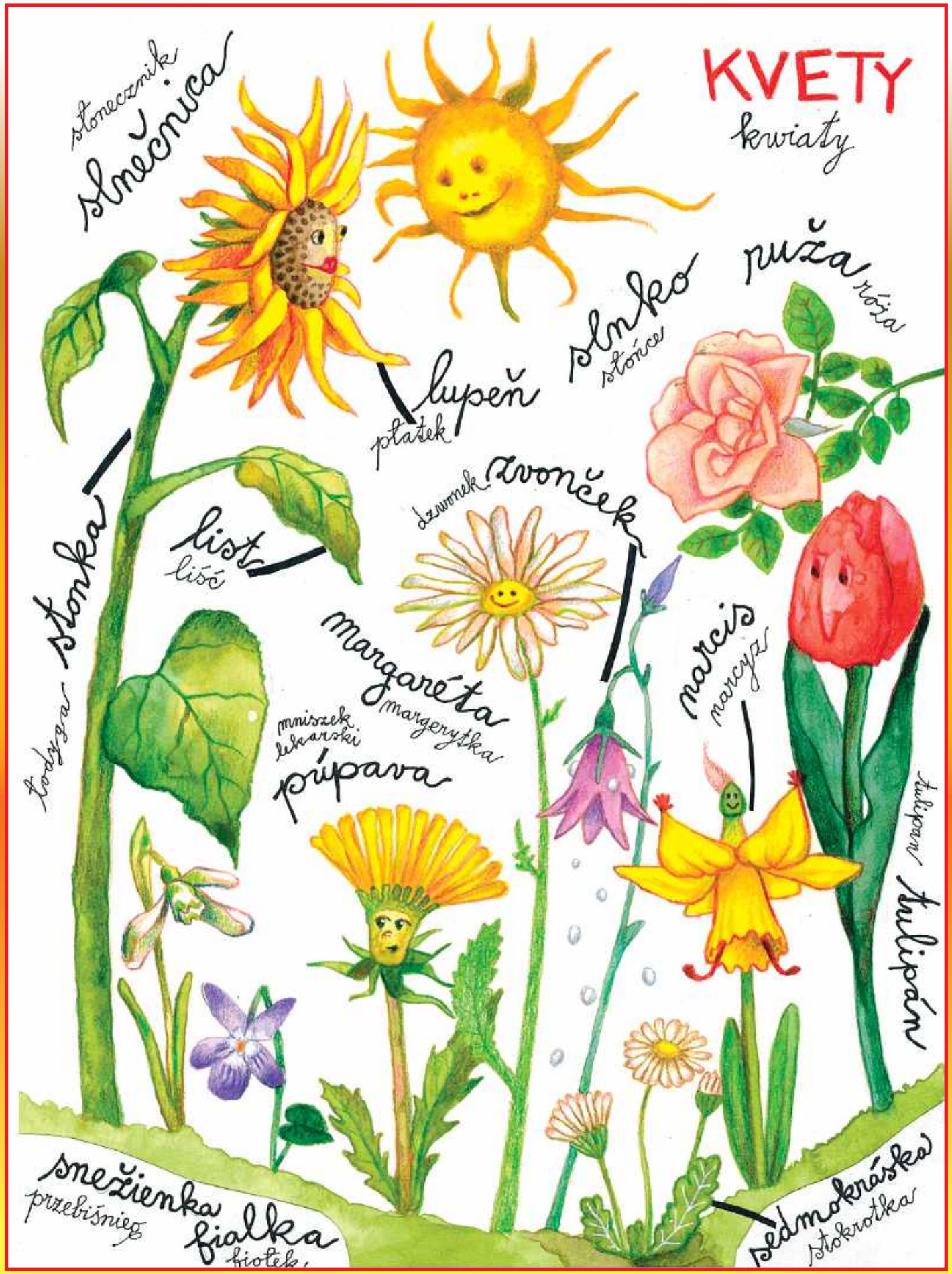

texty a ilustrácie | Renáta Milčáková

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Subaru Forester

Na európsky trh prišla šiesta generácia Subaru Forester, ktorého predaj napreduje. Z hľadiska dizajnu je označovaná ako najkrajšia generácia Forestra. Masku chladiča pretína svetelný pás, ktorý prepája oba predné svetlomety a je pritom lakovaná čiernou farbou tak, aby vynikalo logo automobilky. Pozrime sa s akými novinkami sa spája táto nová generácia.

Harmonizácia dizajnu bola dosiahnutá spojením zadných skupinových svetiel integrovaným spojlerom. Bočná línia je typická, nechýbajú nelakované plastové prvky, pneumatiky s dostatočným bočným dezénom. Na aute sú použité nové farby laku – sivá River Rock Pearl a zlatá Cashmere Gold Opal.

Auto je väčšie o 30 milimetrov na dĺžku a 15 mm na šírku. Aerodynamický odpor vzduchu šetrí palivo na diaľnici a zároveň znižuje citlivosť na bočný vietor. Auto má rôzne off-roadové systémy, ktoré sú označené výrobcom ako X MODE. Má dva režimy a maximalizuje ovládateľnosť a trakciu na klzkých povrchoch alebo strmých svahoch. Zachovaný je aj symetrický stály pohon všetkých kolies S-AWD, ktorý po novom funguje v pomere 60:40 v prospech prednej nápravy. Pomer sa dá zmeniť na 50:50.

Foto: zdroj Subaru

Systém sa však nestará iba o zvládnutie kríženia náprav, ale aj o schopnosť ťahať príves s hmotnosťou až 1 870 kg. Pokiaľ systém X-Mode vás spoľahlivo dostane na vrchol každého stúpania, zostup má na starosti systém Hill Descent Control.

V interiéri dominuje 11,6-palcový vertikálne umiestnený dotykový displej so systémom Starlink. Zasa batožinový priestor ponúka základný objem 508 dm3 a po sklopení zadných operadiel narastie až na 1 720 dm^3.

Nové funkcie sú pripísané systému EyeSight. Odteraz pokrýva celé spektrum podmienok a v istých kritických situáciách dokáže reagovať ešte rýchlejšie. Je to vďaka zornému uhlu monokulárnej kamery, ktorá lepšie rozpoznáva bicykle, motocykle aj chodcov v širšom okolí vozidla. Úplne nový je tiež predný radar adaptívneho tempomatu. Bezpečnosť posádky pri zrážke spredu a z bokov sa v šiestej generácii zvýšila zväčšením a optimalizáciou rozloženia nosníka predného nárazníka, pridaním pomocného rámu a širším využitím platní z vysokopevnostnej ocele. Pod kapotu je dvojlitrový atmosférický motor, ktorý má v šiestej generácii výkon rovných 100 kW (136 k) a najvyšší krútiaci moment 182 Nm. Motor spolupracuje s 12,3 kW (16,7 k) elektromotorom zabudovaným do e-CVT prevodovky Lineartronic. ■

Zuzka varí: z kuchyne starej matere

ZEMIAKOVO-ŠUNKOVÁ ROLÁDA

Ilustračné foto: Internet

Ingrediencie:
120 g uvarených zemiakov
120 g masla
120 g múky
1 ČL korenie karí
soľ podľa chute
Plnka:
150 g šunky
30 g masla
1 ks vajce
na potretie 1 žĺtok

Pracovný postup: Uvarené zemiaky nastrúhame. Zo zemiakov, masla, múky vypracujeme cesto. Vyvaľkáme na hrúbku 1 cm. Vopred pripravíme plnku z nakrájanej na menšie pásiky alebo zomletej šunky zmiešanej spolu s vajcom a maslom. Takto pripravenou plnkou potrieme vyvaľkané cesto a stočíme do roládY. Potrieme žĺtkom a na vymastenom plechu upečieme pri teplote 200 stupňov Celzia do zlatista. Dobrú chuť! ■

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Šport na Spiši a Orave

autor | Milica Majeriková-Molitoris

STOLNÝ TENIS

Vo februári sa začali hrať prvé stolnotenisové zápasy nadstavbovej časti Krakovského oblastného zväzu stolného tenisu v sezóne 2024/2025. Stolní tenisti *LKS Orawa Jablonka* zaznamenali vôbec prvú prehru v lige, čo ich síce zatiaľ neohrozilo v postavení lídra, ale ďalšie zaváhanie ich už môže stáť víťazstvo v lige.

V. Liga regiónu Nový Targ

Hráči **LKS Orawa Jablonka** nastúpili na svoj prvý zápas nadstavbovej časti 20. februára na domácej pôde, kde privítali *Power Rangers Czarny Dunajec*. Oravci pokračovali vo svojich skvelých výkonoch a prvý bod stratili až v deviatom zápase, keď už jasne viedli 8:0. Celkovo duel doviedli do víťazného konca v pomere 12:2. Vo všetkých zápasoch boli úspešní Marcin Łowas a Jacek Brożek, ktorí vyhrali všetky tri dvojhry a do víťazného konca dotiahli tiež štvorhry. Ďalšie body pre tím získali Jerzy Palenik a Krystian Pracharczyk. V prvom marcovom dueli zaznamenali Jablončania prvú prehru v sezóne, keď podľahli na domácej pôde jednému z najvýznamnejších vyzývateľov *UKS Metalka Nowy Targ* 6:8. Hráči Nového Targu tak stiahli náskok Oravcov na tri body, pričom *KS Turbacz Mszana Dolna* sa im môže priblížiť, ak nezaváha v ďalšom zápase, už len na rozdiel jediného bodu. Jediné oravské mužstvo LKS Orawa Jablonka je však zatiaľ po trinástich zápasoch, v ktorých jedenásťkrát zvíťazilo, raz remizovalo a raz prehralo stále na 1. mieste, a ak v posledných troch zápasoch už nezaváha, v lige zvíťazí.

P.č.	Stolnotenisový klub	Z	V	R	P	B
1.	**LKS Orawa Jablonka**	**13**	**11**	**1**	**1**	**23**
2.	UKS Metalka Nowy Targ	13	9	2	2	20
3.	KS Turbacz Mszana Dolna	12	10	0	2	20
4.	KTS Victoria Spytkowice II	13	8	1	4	17
5.	KS Gorce Nowy Targ III	12	8	1	3	17
6.	Power Rangers Czarny Dunajec	13	6	1	6	13

TROJSKOK

Halový majster Poľska z Jablonky

V dňoch 22. – 23. februára sa v Toruni uskutočnili 69. halové majstrovstvá Poľska v ľahkej atletike. Zastúpenie na nich mala aj Orava, a to v podobe mladého, talentovaného, dvadsaťdvaročného trojskokana, rodáka z Jablonky Wojciecha Galika, ktorý súťaží vo farbách klubu *WKS Wawel Kraków*. Jeho výkony postupne gradovali už od minulého roku, kedy si vybojoval titul majstra Poľska v kategórii seniorov v Bydgoszczi. Začiatkom tohto roku opätovne zvíťazil na halových pretekoch vo Vroclave, kde skokom 15,75 metrov dosiahol doteraz svoj najlepší výkon

v hale. V Toruni však ešte aj tento výkon výrazne vylepšil, keď prvý raz v kariére prekonal magickú hranicu 16 metrov a skokom 16,01 metrov získal zlatú medailu a stal sa opätovne majstrom Poľska seniorov v trojskoku.

VOLEJBAL

Súťaže školskej mládeže vo volejbale

V marci sa v športovej hale vo Veľkej Lipnici uskutočnila súťaž vo volejbale chlapcov, tzv. Licealiada športového strediska Rabka-Zdrój, ktorej sa zúčastnili štyri družstvá, z toho dve z Oravy. Chlapci súťažili o postup na majstrovstvá okresu. Najviac sa darilo mladým volejbalistom zo Spojenej školy v Jablonke (na obrázku), ktorí vyhrali všetky zápasy a zaslúžene si vybojovali víťazstvo i postup na okresnú súťaž. Naopak ich rovesníci zo Spojenej školy vo Veľkej Lipnici neuspeli ani v jednom zápase, a tak im patrí nepopulárne štvrté miesto. Za najlepšieho hráča turnaja bol vyhlásený hráč z Jablonky Piotr Sarniak.

Obdobná súťaž vo volejbale dievčat, ktorej organizátorom bolo rovnako športové stredisko Rabka-Zdrój, sa konala v športovej hale v Rabke. O dve miesta na okresné majstrovstvá sa uchádzalo päť družstiev, z toho dve oravské. Dievčatá zo Základnej školy č. 1 v Malej Lipnici zvíťazili v dvoch zápasoch, čo im v konečnom zúčtovaní stačilo na 3. miesto. Ich kolegyne zo Základnej školy č. 2 vo Veľkej Lipnici prehrali všetky duely a skončili na poslednom 5. mieste. Na okresnú súťaž nepostúpilo tak ani jedno dievčenské družstvo z Oravy. ■

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Błonnik pokarmowy

Pojęcie błonnika pokarmowego wprowadził Trowell w 1972 r. Błonnik pokarmowy, inaczej włókno pokarmowe należące do węglowodanów złożonych, to grupa niejednorodnych związków wchodzących w skład strukturalnych części roślin. W uproszczeniu to część żywności pochodzenia roślinnego, która nie ulega trawieniu przez enzymy trawienne obecne w przewodzie pokarmowym człowieka. Elementy te często są nazywane substancjami resztkowymi albo balastowymi.

W żywności pochodzenia roślinnego wyróżnia się dwa rodzaje błonnika pokarmowego: rozpuszczalny i nierozpuszczalny w wodzie. Zazwyczaj obie frakcje występują równocześnie, jednak każda z nich ma konkretne źródło.

Błonnik rozpuszczalny to takie związki jak: pektyny, hemicelulozy obojętne, gumy, śluzy i polisacharydy algowe. Ma zdolność wiązania wody i tworzenia żelu. Ulega degradacji bakteryjnej w jelicie grubym, jest pożywką dla jelitowej flory bakteryjnej. Pomaga utrzymywać odpowiednie proporcje pomiędzy bakteriami gnilnymi a probiotycznymi. Działa ochronnie na ściany przewodu pokarmowego. Znajduje się głównie w otrębach, płatkach zbożowych (owsiane, jęczmienne, żytnie), surowych owocach i nasionach roślin strączkowych (fasola, groch, soja, soczewica, bób).

Do nierozpuszczalnej frakcji błonnika zalicza się: celulozę, hemicelulozę i ligninę. Żywność bogata we włókno pokarmowe pobudza funkcje żucia i wydzielania śliny, wpływa na zwiększenie wydzielania soków trawiennych, wiążą nadmiar kwasu solnego w żołądku oraz wodę, co zapobiega odwodnieniu mas kałowych i przyspiesza pasaż treści pokarmowej, wpływając pozytywnie na ukrwienie i perystaltykę jelit; pomaga w usuwaniu toksyn i metali ciężkich. Występuje w produktach zbożowych z pełnego ziarna (ciemny makaron, chleb żytni, graham i razowy, pieczywo z dodatkiem ziaren, kasze gruboziarniste, brązowy ryż), otrębach pszennych, orzechach, siemieniu lnianym i warzywach (marchew, kalarepa, cebula, pietruszka, bakłażan, brokuły, brukselka, karczochy).

Włókna pokarmowe zwane błonnikiem, nie są składnikiem odżywczym, są za to bogate w inne składniki jak: witamina C i E oraz beta-karoten. Błonnik wpływa na prawidłowe funkcjonowanie naszego organizmu:

- opóźnia opróżnianie żołądka, co pozwala dłużej zachować sytość, zmniejsza apetyt i pomaga w utrzymaniu prawidłowej wagi ciała;
- sprzyja rozwojowi właściwej, korzystnej dla organizmu, mikroflory jelitowej;
- wpływa na prawidłową pracę jelit, właściwe wypróżnienia i zapobiega zaparciom;
- wspomaga prawidłową perystaltykę jelit, chroniąc przed powstawaniem uchyłków jelita grubego, polipów, żylaków odbytu i zmian nowotworowych;
- stymuluje procesy fermentacyjne w jelitach;
- ogranicza wchłanianie tłuszczów, trójglicerydów oraz kalorii;
- pomaga utrzymać prawidłowe stężenie cholesterolu we krwi poprzez wiązanie kwasów żółciowych;
- zmniejsza poziom glukozy we krwi na czczo i zwalnia proces jej wchłaniania, co zapobiega otyłości i cukrzycy typu 2.;
- zwiększa mikrobiologiczną syntezę witamin B1 i B2;
- pomaga w profilaktyce chorób układu krążenia: zawałom, miażdżycy, chorobie niedokrwiennej serca.

Minimalna ilość błonnika pokarmowego w diecie (nie ma oddzielnych norm dla rozpuszczalnego i nierozpuszczalnego błonnika): co najmniej 14 g błonnika na 1000 kcal; w przypadku kobiet to ok. 25 g, a w przypadku mężczyzn to 38 g na dobę. Należy pamiętać, aby wraz ze zwiększoną ilością błonnika zadbać o odpowiednią ilość wody – 30 ml na każdy kilogram masy ciała.

Zbyt mała ilość spożywanego błonnika powoduje:

- zaparcia, ból w okolicy pępka, wzdęcia, gazy, przelewania, uczucie sytości i ciężkości;
- zwiększone ryzyko chorób cywilizacyjnych jak: miażdżyca, kamica żółciowa, uchyłkowatość jelit, nowotwory przewodu pokarmowego, hemoroidy, polipy.

Mimo iż błonnik jest niezbędny w codziennej diecie, nie należy spożywać go zbyt dużo, jego nadmiar może powodować:

- podrażnienie jelit, biegunki;
- utrudnione przyswajanie makro- i mikroelementów jak: wapń, magnez, żelazo, cynk, miedź;
- ograniczone wykorzystywanie witamin z grupy B i witaminy D;
- zaburzenie wchłaniania witamin rozpuszczalnych w tłuszczach (A, D, E i K);
- zmniejszenie stężenia leków we krwi, głównie przeciwdepresyjnych oraz stosowanych przy niewydolności krążenia i zaburzeniach rytmu serca.

Dlatego pacjenci z anemią, ryzykiem osteoporozy, chorobami przewodu pokarmowego (zapalenie żołądka, jelit, trzustki i dróg żółciowych) oraz zaburzeniami układu nerwowego, powinny skonsultować z lekarzem odpowiednią suplementację ww. substancji.

Prawidłowo zbilansowana dieta, bogata w ww. produkty, zasadniczo nie wymaga suplementacji preparatami z błonnikiem. Dieta bazująca na oczyszczonych i wysoko przetworzonych produktach nie zapewnia odpowiedniej ilości błonnika. Dostępny jest błonnik witalny w postaci tabletek lub zmielony proszek (dodaje się go do wody, jogurtu czy kefiru); źródłem tego błonnika jest m.in. babka płesznik. Aby suplement przyniósł zamierzony efekt, należy spożywać go regularnie, pamiętając o odpowiedniej ilości płynów. AS

Żadna terapia naturalna ani suplementacja nie zastępuje porady i leczenia u specjalisty, może stanowić jedynie uzupełnienie terapii konwencjonalnych. Alergicy oraz kobiety w ciąży i karmiące mogą stosować zioła i suplementy po konsultacji z lekarzem.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Ulgi podatkowe w 2025 roku II.

Ulga podatkowa na darowizny to możliwość odliczenia od dochodu kwoty przekazanej na cele charytatywne lub społecznie użyteczne. Dzięki niej można obniżyć swoje zobowiązanie podatkowe, wspierając jednocześnie potrzebujących. Można odliczyć darowizny przekazane na rzecz: Kościołów i innych związków wyznaniowych, organizacji pożytku publicznego, celów kultu religijnego. Można odliczyć: darowizny na cele kultu religijnego – maksymalnie 6 proc. swojego dochodu, darowizny na organizacje pożytku publicznego – limit wynosi 6 proc. dochodu. Brak limitu obowiązuje dla darowizn przekazanych na cele charytatywno-opiekuńcze Kościołów. Aby odliczyć darowiznę, należy posiadać: potwierdzenie przekazania darowizny, może to być np. przelew bankowy, potwierdzenie wpłaty gotówkowej. Potwierdzenie celów, na które przeznaczona została darowizna: może to być np. zaświadczenie od organizacji pożytku publicznego.

Ulga na Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE) to forma długoterminowego oszczędzania, która pozwala na odłożenie środków na emeryturę i skorzystanie z dodatkowych ulg podatkowych. Wpłacając pieniądze na IKZE, zmniejsza się podstawę opodatkowania, co przekłada się na niższy podatek dochodowy. Ulga podatkowa na IKZE pozwala odliczyć od podstawy opodatkowania określoną kwotę wpłat na IKZE. Oznacza to, że płaci się mniej podatku, a zaoszczędzoną kwotę można przeznaczyć na dalsze inwestycje lub inne cele. Z ulgi na IKZE może skorzystać każda osoba fizyczna, która osiąga dochody opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych (PIT). Wysokość limitu wpłat na IKZE, które można uwzględnić w rozliczeniu podatkowym, ustalana jest co roku przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Dla osób zatrudnionych limit ten jest zazwyczaj niższy niż dla przedsiębiorców.

Ulga abolicyjna to forma ulgi podatkowej, która przysługuje osobom fizycznym będącym rezydentami podatkowymi Polski i uzyskującym dochody zagraniczne. Są to osoby, które mają w Polsce ośrodek interesów życiowych (np. miejsce zamieszkania, centrum interesów gospodarczych). Dochody zagraniczne to przychody uzyskane za granicą, do których ma zastosowanie metoda proporcjonalnego odliczenia podatku. Ulga abolicyjna pozwala na obniżenie podatku dochodowego o określoną kwotę. Jej wysokość zależy od różnicy między podatkiem obliczonymi dwoma metodami. Metoda proporcjonalnego odliczenia: podatek obliczony od całości dochodów, zarówno polskich, jak i zagranicznych, z uwzględnieniem proporcjonalnego odliczenia zagranicznego podatku dochodowego. Metoda wyłączenia z progresją: podatek obliczony tylko od dochodów polskich, z uwzględnieniem progresywnej skali podatkowej. Ulga abolicyjna to różnica między tymi dwoma a kwotą podatku. Od 2021 roku obowiązuje limit wysokości ulgi abolicyjnej. Dochody z emerytury nie kwalifikują się do ulgi abolicyjnej. Celem ulgi abolicyjnej jest uniknięcie podwójnego opodatkowania dochodów uzyskanych za granicą. Dzięki niej podatnicy nie płacą wyższego podatku niż osoby, które uzyskują wyłącznie dochody w Polsce.

Ulga podatkowa dla krwiodawców to możliwość odliczenia od dochodu kwoty odpowiadającej wartości oddanej krwi lub jej składników. Jest to forma podziękowania za bezinteresowny gest, jakim jest honorowe krwiodawstwo. Ulga przysługuje każdemu podatnikowi, który w danym roku podatkowym oddał bezpłatnie krew lub jej składniki. Nie ma znaczenia, czy jest zatrudniony, prowadzi działalność gospodarczą czy jesteś emerytem. Za każdy litr oddanej krwi lub jej składników przyjmuje się określoną wartość pieniężną (np. 130 zł za litr krwi). Kwota, którą można odliczyć, nie może przekroczyć 6% dochodu za dany rok podatkowy. Aby skorzystać z ulgi, należy mieć dokument potwierdzający ilość oddanej krwi lub jej składników.

Ulga podatkowa na nowe technologie to rządowe wsparcie finansowe, które ma na celu zachęcenie przedsiębiorców do inwestowania w nowoczesne rozwiązania technologiczne. Dzięki niej firmy mogą odliczyć część kosztów związanych z wdrażaniem nowych technologii od podstawy opodatkowania, co przekłada się na zmniejszenie należnego podatku. Z ulgi na nowe technologie mogą skorzystać przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą, zarówno osoby fizyczne, jak i spółki. Katalog wydatków, które można odliczyć w ramach ulgi, jest dość szeroki i zależy od konkretnego rodzaju ulgi. Najczęściej obejmuje on: koszty nabycia nowych technologii: np. zakup oprogramowania, sprzętu komputerowego, robotów przemysłowych, koszty wdrożenia nowych technologii: np. koszty instalacji, konfiguracji, szkolenia pracowników, koszty badań i rozwoju: np. koszty związane z tworzeniem nowych produktów, procesów technologicznych.

Ulga podatkowa odsetkowa to mechanizm, który pozwala na obniżenie podstawy opodatkowania poprzez odliczenie części lub całości zapłaconych odsetek. Najczęściej dotyczy to odsetek od kredytów zaciągniętych na działalność gospodarczą, ale szczegółowe regulacje mogą się różnić w zależności od kraju i obowiązujących przepisów podatkowych. Istnieje kilka rodzajów ulg odsetkowych. Z ulgi odsetkowej mogą skorzystać przede wszystkim przedsiębiorcy, zarówno osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, jak i spółki. Warunki skorzystania z ulgi są określone w przepisach podatkowych i mogą się różnić w zależności od rodzaju działalności i rodzaju kredytu.

Źródło: infor.pl
Opracowała: mgr Ela Góra-Brzegowska

eprasa.pl c0fbb5bf1f

HVIEZDY O NÁS

BARAN (21.3. - 20.4.)

Črtajú sa nové finančné výzvy, ale aj skvelé šance na zlepšenie rozpočtu. Pozor na impulzívne nákupy! Ak premyslíte svoje investície, môžete si prilepšiť. Zdravie bude začiatkom mesiaca veľmi dobré.

BÝK (21.4. - 21.5.)

Stabilita je kľúčom k vášmu finančnému úspechu. Tento mesiac sa oplatí sústrediť na úspory a vyhýbať sa zbytočným výdavkom. V druhej polovici mesiaca môžete získať novú pracovnú príležitosť alebo zvýšenie platu.

BLÍŽENCI (22.5. - 21.6.)

Vaša finančná situácia bude závisieť od vašej schopnosti prispôsobiť sa zmenám. Ak sa objaví nečakaná príležitosť, zvážte ju, ale neponáhľajte sa. Pozor na klamlivé ponuky – všetko si dôkladne preverte. V prvej polovici mesiaca si dávajte pozor na nehody.

RAK (22.6. - 22.7.)

Tento mesiac by ste mali prehodnotiť svoje výdavky. Ak plánujete väčší nákup, skúste si ho radšej odložiť. Finančná stabilita príde, ak budete premýšľať strategicky a nenecháte sa ovplyvniť emóciami. Môžete sa cítiť vyčerpane kvôli menlivému počasiu.

LEV (23.7. - 23.8.)

Vaša energia bude priťahovať nové príležitosti na zlepšenie príjmu. Môžete očakávať úspešné obchodné dohody alebo odmenu za predchádzajúcu prácu. Vyhnite sa však riskantným investíciám – radšej stavte na istotu.

PANNA (24.8. - 23.9.)

Tento mesiac je ideálny na plánovanie a rozumné hospodárenie. Ak sa chystáte investovať, urobte si dôkladný prieskum. Hviezdy vám prajú pri dlhodobých finančných plánoch, ale neponáhľajte sa s rozhodnutiami.

VÁHY (24.9. - 23.10.)

Vaša finančná situácia sa bude odvíjať od vzťahov s ľuďmi. Dobré kontakty vám môžu pomôcť pri získaní lepšej pracovnej ponuky alebo nového zdroja príjmu. Dajte si však pozor na zmluvy a detaily dohôd. Čo sa zdravia týka, snažte sa zachovať pokoj a uvoľniť svoju myseľ.

ŠKORPIÓN (24.10. - 22.11.)

Nové finančné výzvy spôsobia trochu stresu. Ak budete rozumní a trpezliví, na konci mesiaca sa situácia otočí vo váš prospech. Fyzické zdravie bude v poriadku, no je možné, že budete potrebovať emocionálnu podporu od svojich blízkych.

STRELEC (23.11. - 21.12.)

Vaša odvaha a optimizmus vám môžu priniesť zaujímavé príležitosti na zisk. Investície do vzdelania alebo podnikania sa vám môžu v budúcnosti vyplatiť. Buďte však opatrní pri výdavkoch na cestovanie alebo luxusné veci. Zdravie bude v poriadku.

KOZOROŽEC (22.12. - 20.1.)

Finančná disciplína bude kľúčová. Je ideálny čas na plánovanie rozpočtu a šetrenie. Ak uvažujete nad investíciou do nehnuteľnosti alebo dlhodobých projektov, hviezdy sú vám naklonené. Starajte sa o svoje zdravie a športujte.

VODNÁR (21.1. - 19.2.)

Vaše kreatívne nápady môžu priniesť nové zdroje príjmu. Ak pracujete na vlastnom projekte, môže sa vám začať dariť. Dávajte si však pozor na impulzívne rozhodnutia a vyhnite sa zbytočným pôžičkám. Zdravie potrebuje pozornosť, aby sa predišlo bolestiam kĺbov a svalov.

RYBY (20.2. - 20.3.)

Možno sa objaví príležitosť na zvýšenie platu alebo nový pracovný smer. Vyhnite sa však riskantným finančným krokom a zachovajte trpezlivosť. Športová aktivita podporí zlepšenie spánku a predíde bolestiam hlavy.

NÁŠ TEST

Rozhodujete sa včas?

1. Pri rozhodovaní sa spoliehate predovšetkým na seba?

a) spolieham sa na seba, ale dám si aj poradiť – 5; b) vždy som schopný rozhodnúť o všetkom okamžite – 1; c) často sa spoľahnem na odborných poradcov – 8; d) právo rozhodovať si prisvojujem sám – 2; e) rád si vypočujem vopred názory iných – 9; f) o radu iných nestojím, aj keď sa tak netvárim – 3; g) rozhodnutie ponechávam na kolektív – 10.

2. Máte snahu pred rozhodnutím najprv zapochybovať?

a) niekedy áno, niekedy nie – 5; b) pred rozhodnutím nikdy nezapochybujem – 1; c) pochybujem preto, aby som sa uistil – 9; d) každé pochybovanie považujem za prejav slabosti – 2; e) niekedy pochybujem ešte aj po rozhodnutí – 10; f) aj keď pochybujem, nikdy to nepriznám – 3; g) snažím sa občas vnútiť pochybnosti aj iným – 8.

3. Vyvoláva rozhodovanie vo vás súťaživosť, kto skôr?

a) niekedy si všímam, kto je ešte za mnou – 5; b) áno a ja musím byť vždy prvý – 1; c) súťaživosť to vo mne nevyvoláva – 7, d) ak by ma niekto predbehol, bol by som nešťastný – 2; e) cieľom je len správne rozhodnutie – 10, f) tajne súťažím pri každej príležitosti – 3; g) ak súťažiť, tak v správnosti rozhodnutia – 10.

4. Máte niekedy snahu vyhnúť sa rozhodovaniu?

a) určite sa mi to už stalo – 5, b) možnosti rozhodovať sa nikdy nevzdám – 1; c) neprekáža mi, ak nemusím rozhodovať – 7; d) ani v rozhodovaní nepustím nikoho pred seba – 2; e) rozhodovanie iným prenechám s ľahkým srdcom – 9; f) umožniť rozhodovanie iným dokážem len predstierať – 3; g) vítam a podporujem rozhodnutia iných – 10.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

5. Patríte v rozhodovaní medzi 20 percent najúspešnejších?

a) hodnotím sa na úrovni priemeru – 5; b) patrím medzi najrýchlejších vôbec – 1; c) nemyslím si to, aj keď nie som od toho ďaleko – 7; d) možno je predo mnou 10 percent – 2; e) asi patrím medzi 31 percent najrýchlejších – 8; f) medzi tých 20 percent jednoducho nepatrím – 10.

HODNOTENIE

5-15 bodov: O rýchlosti vášho rozhodovania asi nik nepochybuje. Je na vás, aby ste vyhodnotili, koľko vašich rýchlych rozhodnutí bolo aj úspešných.

16-25 bodov: Patríte medzi relatívne rýchle sa rozhodujúcich, ale sklon k súťaživosti v rozhodovaní nemáte.

26 - 40 bodov: Aj keď vám z oneskoreného rozhodnutia nehrozí akútne nebezpečenstvo, v rýchlosti rezervy máte.

41 - 50 bodov: V rýchlosti rozhodovania vôbec nevynikáte. Ak si to povolanie nevyžaduje, nemusíte tomu venovať pozornosť. (aj)

Kamarát sa chváli pred kamarátom:

„Môj 15-ročný brat hrá na klavíri od piatich rokov."

„Fakt? A nebolia ho ruky?"

***

Na cvičení velí generál: „Vojaci! Na kone!" Jeden z vojakov odvetí: „Ja nemôžem, prosím, ja mám vlka." Generál na to: „Vy na vlka, ostatní na kone!"

***

Jano, požičaj mi desať vedier vody!

Na čo, ty nemáš vlastnú studňu?

Mám, padla mi do nej svokra a vodu má iba po bradu!

***

Žena pozerá von oknom a utrúsi:

- Zo západu k nám ide búrka.

Muž ani nepreruší čítanie novín a odvrkne:

- Povedz jej, že nie som doma...

AKO JE TO SPRÁVNE?

Milí čitatelia, často sa pýtate na správny preklad slov, preto sme sa rozhodli, že na vašu žiadosť budeme uverejňovať niektoré poľské a slovenské frázy a slová, ktoré sa využívajú v oblasti administratívy, stavebníctva, poľnohospodárstva, reklamy, dopravy a spojov, ekonómie, turistiky a tiež zradné slová.

V POĽŠTINE:	V SLOVENČINE:
tężnia solankowa	inhalatórium na slanú vodu
wyklejanka	koláž
stroik świąteczny	ikebana
rozstępy	stria
propriocepcja	propriocepcia
tunel aerodynamiczny	veterný tunel
czucie głębokie ciała	hĺbkové cítenie tela
lezja (uszkodzenie, zranienie, zmiana, np. patologiczne lub sztuczne uszkodzenie narządu lub tkanki)	lézia (poškodenie, poranenie, porucha, napr. traumatická lézia – porucha zdravia spôsobená úrazom)
sentencja wyroku	výrok rozsudku
wyrokować	vynášať rozsudok

OSEMSMEROVKA

Liečivá bylinka ..... dokáže pomôcť pri kašli, nachladnutí a chrípke.

L	A	K	O	T	P	E	S	T	I	S	L	O	H	A	B
A	V	A	I	A	S	A	L	K	T	L	M	E	S	Í	Í
O	A	N	Č	T	Z	H	V	R	I	A	K	I	T	P	O
O	T	O	Č	I	L	L	I	A	A	M	E	T	E	O	R
A	S	E	K	Č	A	A	R	J	T	A	O	L	N	CH	M
O	Ú	O	S	E	M	S	M	E	R	O	V	K	A	U	I
K	N	E	M	A	L	Y	T	A	D	I	B	L	D	N	S
A	L	A	D	R	N	B	U	K	L	É	A	R	A	J	A
J	K	A	O	E	A	É	Č	A	E	R	C	S	E	A	R
I	M	D	M	Č	M	R	N	L	B	E	P	A	I	Z	T
N	Á	Z	N	Á	U	Á	Ý	U	Z	A	R	Z	A	I	A
N	Á	R	O	K	R	U	M	Ž	K	A	I	N	A	D	Z

BREZA, BUKLÉ, CÉDER, ČIAST, DIZAJN, HLASY, IKONA, KÁČER, KALUŽ, KAMEA, KANOE, KAPSA, KLAMÁR, KLASA, KOMIKS, KRAJE, LANÁR, MADAM, METEOR, MOTEL, MUDRC, NÁDOR, NÁROK, NEMAL, NIJAKO, OPTIK, OTAVA, OTESANÉ, OTOČIL, PESTIS, RIASI, RUMAN, SLAMA, SLOHA, SMIECH, STENA, STRIA, TINTA, TLAMA, TOKAL, TUČNÝ, UBRAL, UCHOPÍ, ÚSTAV, VLEPÍ, ZATRAS, ZDANIA, ZIAPE, ZMENY, ZRAZU, ŽMURK.

eprasa.pl c0fbb5bf1f

Slovensko je v každom ročnom období zahalené do krásy. Stačí si zvoliť smer a vybrať sa na cestu. Ponúkame pár tipov v rozličných lokalitách na Slovensku, kde si môžete pozrieť niečo zaujímavé, rozhýbať svalstvo a nadchnúť sa obklopujúcou vás krásou.

Rozhľadňa v obci Nová Bystrica na Kysuciach

V Novej Bystrici na vrchu Smrekovka vznikla nová dominanta z pozinkovanej oceľovej konštrukcie. Výška rozhľadne je 25 metrov, čo ju pasuje do role najvyššej rozhľadne na Kysuciach. Ponúka zaujímavý kruhový výhľad. Uvidíte Malú Fatru, Rycierovu horu, Kysucké Beskydy, Oravské Beskydy, a ak vám počasie dopraje zahliadnuť môžete aj Západné Tatry. K rozhľadni sa dostanete zatiaľ po ne-

značenej trase, a to od rázcestia na skanzen, ponad staré kasárne poľnou cestou. Zaberie vám to asi hodinu aj v prípade, že sa nebudete náhliť ale pokocháte sa okolitou prírodou. Na výlet zoberte pokojne aj deti, určite to zvládnu. Celá cesta tam aj späť má okolo 5 km.

Skanzen Pribylina

Navštívte Múzeum liptovskej dediny v Pribyline, v ktorom môžete objavovať krásy a pamiatky podtatranského regiónu so všetkým, čo ponúka. Nachádza sa tu zachovalá dedinská škola, sýpka, skromné príbytky chudobných roľníkov a hospodárske budovy, ale napríklad aj požiarna zbrojnica, dom richtára, kostol, kaštieľ a mnohé ďalšie objekty. V zimnom období sa dajú požičať aj sánky.

Hojdačka a vyhliadkové veže nad Gelnicou

V poslednom období nájdete na Slovensku novú atrakciu, ktorou sú hojdačky v prírode. Vzniká ich čoraz viac. Jedna zo spomínaných hojdačiek sa nachádza pri rozhľadni Bognár nad Gelnicou na východe Slovenska. Dostať sa tam dá z okraja mestskej časti Legy, smerom z Jakloviec. Hore sa dostanete približne za 20 až 25 minút peši po poľnej ceste, ale vyhliadky za to stoja.

Neďaleko od hojdačky nájdete aj vyhliadkovú vežu na Bognári. Pri príchode do Gelnice od Margecian je dominantná drevená veža na kopci oproti. Vyhliadková veža „na Bognári" je jednou z dvoch veží postavených nad mestom v roku 2018. Druhá sa nachádza na náprotivnom kopci, na mieste zvanom Klimo. Veža na Bognári je prístupná z mesta, z okraja mestskej časti Legy. K veži Klimo vedie cesta lúkami od miestneho domu smútku. Vyhliadky sú od mesta vzdialené 30-45 minút chôdze.

Zdroj foto: internet

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ADRES REDAKCJI:
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7, tel. +48 12 633 36 88
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl

WYDAWCA:
TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE,
ZARZĄD GŁÓWNY
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel. +48 12 632 66 04, +48 12 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Zespół: redaktor naczelny: Agáta Jendžejčíková
redaktorzy:
Milica Majeriková-Molitoris, Grażyna Falatová

Społeczne kolegium doradcze:
Łucja Kościelak, Marián Smondek,
Božena Bryjová, Mária Kačmarčíková, František Paciga,
Dominik Surma, Anna Krištofeková,
Silvia Plučinská, Ján Bašisty, Ľudomír Molitoris,
Ján a Irena Kašickí, Žofia Fifanská

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

WARUNKI PRENUMERATY:
Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie gotówką
lub na konto: BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
z dopiskiem: Prenumerata czasopisma Život za rok...

Płacąc za prenumeratę czasopisma za pośrednictwem poczty należy doliczyć odpowiednią opłatę pocztową.

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Prenumerata w formie elektronicznej:
portal **eprasa.pl**, **link:** http://eprasa.pl/news/život
Koszt: miesięcznie – 6,00 zł; rocznie – 72 zł

CENY PRENUMERATY 2025

DLA KÓŁ I ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA:
1 miesiąc: 6,00 zł, półrocznie: 36,00 zł, rocznie: 72,00 zł

INDYWIDUALNA:
krajowa, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: 1 miesiąc **11,60 zł**, półrocznie **69,60 zł**, rocznie **139,20 zł**
zagraniczna, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: na Słowację: **12,00 zł** – rocznie **144,00 zł**
do Europy (w tym Czechy): 21,00 zł – rocznie: **252,00 zł**
do USA i Kanady: pocztą lotniczą 22,00 zł – rocznie: **264,00 zł**

Niezamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian treści nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji. Za niezamówione teksty redakcja nie płaci honorariów autorskich.

Nakład 1900 egz.

PL ISSN 0514-0188

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

„PUBLIKACJA WYRAŻA JEDYNIE POGLĄDY AUTORA/ÓW I NIE MOŻE BYĆ UTOŻSAMIANA Z OFICJALNYM STANOWISKIEM MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI."

„PUBLIKÁCIA VYJADRUJE IBA NÁZORY AUTORA/OV A NEMÔŽE BYŤ STOTOŽŇOVANÁ S OFICIÁLNYM POSTOJOM MINISTRA VNÚTRA A ADMINISTRATÍVY."

eprasa.pl c0fbb5bf1f

OSTATKI-FAŠIANGY 2025

Pred vysúpením

Spevácka skupina 2. ročníka zo ZŠ v Nedeci

Ľudová hudba z Jurgova

Ľudová hudba FS Dolina z Krempách

DFSk Niedziyckie Zazraki z Nedece

FS Dolina z Krempách

FSk Podšíp zo Stankovan

Spevácka skupina z Nedece

FS Spiš z Novej Belej

PODPORTE

1,5%

z vašej dane

SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU

a tým aj sami seba, regionálnu kultúru, našu činnosť a naše spoločné úsilie, aby Slováci a slovenčina v Poľsku pretrvala aj naďalej!

KRS 0000254010